

PROBLEMATIKA KMETIJSKIH STROKOVNIH ŠOL

Ob VIII. plenumu CK Zveze mladine Slovenije

Neenaki pogoji in perspektive izobraževanja na II. stopnji

Prilaganje vzgojnoizobraževalnega sistema v kmetijstvu splošnem gospodarskem napredku je brez dvoma nujno. Zaradi tega skušajo tudi kmetijske izobraževalne ustanove slediti intenziviranju kmetijske proizvodnje.

V ta namen je bilo storjenih že precej naporov, ki pa niso rodili zelenih uspehov. Največji neuspeh je prav gotovo v tem, da absolventov strokovnih šol ni v proizvodnji.

Vzrok temu je predvsem splošno odtegotvanje od fizičnega dela. V kolikor pa se v delo vključuje, jim sedanja delitev dela ne nudi na vseh področjih možnosti, da bi opravljali samo kvalificirana dela. Z načelom delitve osebnih dohodkov po delu so strokovni izobraževalci izenačeni s tistimi, ki te izobrazbe nimajo. Neustrezna delitev dela, ki je v glavnem posledica nepopolne opremljenosti in mehanizacije, ne nudi niti pogojev niti možnosti, da bi prišla do izraza večja strokovna usposobljenost, za katero naj bi si delavec v poklicni šoli pridobil osnovo.

Kljub temu, da so na nekaterih šolah učni programi izdelani na osnovi profilov poklicev, obstaja med šolami in proizvodnjo neuklajenost, ki jo bo treba odpraviti, če hočemo, da bodo kmetijske šole izpolnjevale svoje naloge in opravljale svojo pravo vlogo v kmetijstvu.

Ti problemi so v kmetijstvu veliko hujski kot v ostalih panogah zaradi velike raznolikosti v opremljenosti in organizaciji. Iz navedenih razlogov je tudi mnogo težje postavljati enotne profile. Prav zato pa bi morale biti sodelovanje med proizvodnimi organizacijami in šolami tesnejše, da bi se specifičnosti lažje upoštevale.

Kmetijske strokovne šole so trudju uskladiti potrebe gospodarstva s sistemom izobraževanja v posameznih poklicih. V sistem strokovnega izobraževanja je vključeno tudi planiranje strokovnih kadrov in določanje profilov teh kadrov. Ker se to delo nalaga proizvodnim organizacijam, se le-te tako neposredno vključujejo v sistem izobraževanja.

Na ta način bo rezultat usposabljanja kmetijskih delavcev za uspešno delo v proizvodnji v bodoče bolj kot kdajkoli doslej odvisen tako od kmetijskih šol kakor tudi od proizvodnih organizacij.

Koliko skušajo prispevati k tej skupni nalogi šole in pod kakšnimi pogoji prispevajo svoj delež, bomo poskusili prikazati v tem sestavku.

SLOVENSKE KMETIJSKE ŠOLE

Ce naštejemo vseh 15 kmetijskih šol, kolikor jih deluje danes v Sloveniji, po časovnem zaporedju (tako kot so nastajale), jih razvrstimo takole:

Kmetijska srednja šola Maribor, Kmetijska šola Grm pri Novem mestu, Zvinorejska šola Sentjur pri Celju — vključena v KIC — Celje, Poklicna mlekarška šola Kranj — vključena v MSC — Kranj, Vinarsko sadjarska šola Svečina, Kmetijska srednja šola Rakičan, Vrtnarska šola Medlog pri Celju — vključena v KIC — Celje, Poljedelsko živinorejska šola Turnišče pri Ptujju, Poljedelska šola Vrbeje pri Zalcu — vključena v KIC — Celje, Kmetijska strojna šola Maribor, Kmetijska srednja šola Vrbeje — oddelek za odrasle, Šola za živinorejsko veterinarske tehnike Ljubljana, Tehnična mlekarška šola Kranj — vključena v MSC — Kranj, Sadjarska šola Krško — vključena v KIC — Celje in Poljedelska živinorejska šola Poljče na Gorenjskem.

V kmetijskih srednjih šolah sta prva dva letnika splošna, specializacija pa se prične v tretjem letniku. V nekaterih poklicnih šolah se prične specializacija v drugem letniku.

UČNI PROGRAMI ZA STROKOVNE ŠOLE

Vzgojno-izobraževalna vsebina. V skladu z namenom, da bi kmetijska proizvodnja čim hitreje dobila značilnosti industrije in tako kmetijstvu prilagojeno novo organizacijo proizvodnje ter s tem delitev dela, so se razvijale tudi kmetijske šole. Zato imamo danes v kmetijstvu šole, ki izobražujejo učence za specializirane poklice.

Današnje kmetijske šole so dvoletne, za razliko od prejšnjih splošnih kmetijskih šol, ki so bile

večinoma enoletne. Tako je izobrazbena vsebina strokovnih šol popolnoma drugačna od tistih prejšnjih splošnih šol, predvsem zaradi specializiranosti in podaljšanja šolanja. Uvedba mehanizacije v kmetijstvu ni zahtevala le poudarka v vseh specializiranih področjih dela, temveč tudi popolnoma novo — strojno šolo. Razumljivo je, da so šole kljub temu, da so nekatere med njimi že precej stare, ostale brez ustreznih učnih programov. Tako izdelujejo sedaj šole nove učne programe.

Osnovo za izdelane učne programe tvorijo profili za široke poklice, ki jih je izdelala Gospodarska zbornica v letih 1962—1963.

Po novih učnih programih poteka pouk na vseh strokovnih šolah Kmetijskega izobraževalnega centra Celje. Po istih učnih načrtih bi lahko potekal še pouk v Poljedelsko-živinorejski šoli Turnišče ter v Kmetijsko-živinorejski šoli Poljče in delno v Vinarsko-sadjarski šoli Svečina.

ORGANIZACIJA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA PROCESA

Šolanje na vseh poklicnih kmetijskih šolah traja za vse poklice dve leti. Celoten izobraževalni proces je razdeljen na tri časovna obdobja, in sicer:

1. Teoretični pouk, kombiniran s prakso, v času od 1. septembra do 31. marca;

2. Praktično delo v proizvodnih organizacijah od 1. aprila do 31. oktobra v vmesnih enomesečnih počitnicami v času, ki ga predvideva vsak posamezni učni program glede na čas vegetacije.

3. Teoretični pouk od 15. oktobra oziroma 1. novembra dalje do 15. oziroma 30. junija različno za posamezne poklice glede na zahtevo programa.

V organizaciji izobraževalnega procesa predstavlja 6-mesečna strnjena praksa manj zadovoljivo in včasih neustrezno rešitev izvajanja praktičnega pouka. Praksa poteka v proizvodnih organizacijah, kjer se ne izvaja niti pod mentorstvom niti pod strokovnim vodstvom za to nalogo usposobljenih inštruktorjev. V večini primerov so učenci pomešani med ostalimi delavci. Tako se praksa izvodi v nesistematično in za učenca nekoristno delo.

ŠOLSKA POSESTVA

Se bolj neugodni pa so na kmetijskih strokovnih šolah pogoji za izvajanje praktičnega pouka. Vse do leta 1962 je potekal praktični pouk na kmetijskih šolah na lastnih šolskih posevstvih.

Od takrat dalje pa so bila vsa šolska posestva pripojena bližnjim agrokombinatom, ki naj bi s svojimi in šolskimi proizvodnimi kapacitetami organizirali družbeno kmetijsko proizvodnjo na nasobodobni način. Prednosti tega ukrepa bi bile za šolo v tem, da se učenci že v času šolanja seznanijo s prednostmi specializirane, industrijsko-organizirane kmetijske proizvodnje.

Triletno izkušnje (odkar šole nimajo več lastnih posestev, da bi jih urejevale za potrebe praktičnega pouka) so pokazale, da je bila odvojitev posestev od šole tako za sam pouk kakor tudi za strokovno izpopolnjevanje učiteljev agronomov docela negativna in da je nujno vzpostaviti prejšnje stanje.

Za to, da mora imeti vsaka kmetijska šola svoje posestvo, ki služi prvenstveno kot učilo za seznanjanje in vežbanje učencev v raznih strokovnih delih, govori vsa dosedanja praksa kmetijskega pouka pri nas in v svetu.

UČNI KADER

Na kmetijskih poklicnih in tehničnih šolah poučuje 135 učiteljev. Od teh jih je 60 honorarnih. Med učnim kadrom, ki poučuje na kmetijskih šolah, ter na

strokovnih in tehničnih posameznih, je večji odstotek učiteljev, ki so diplomanti II. stopnje fakultete. Druga značilnost pa je, da je na kmetijskih šolah precej manj učiteljev samo praktičnega dela. Tako lahko pričakujemo, da je pouk na kmetijskih šolah II. stopnje teoretično na višini in poglobljen na škodo praktičnega pouka. Razlogi za tako strukturo so v nezadovoljivih materialnih pogojih za nastavitve inštruktorskega kadra. Drug vzrok pa je, da šole nimajo lastnih posestev, ki pomenijo tem šolam to, kar šolske delavnice strokovnim šolam.

VPISI NA KMETIJSKIH TEHNIČNIH IN STROKOVNIH ŠOLAH

Na kmetijskih strokovnih šolah je v letu 1964/65 vpisanih 1097 učencev. Po obsegu je vpis enak lanskemu.

Od celotnega števila učencev kmetijskih šol je vpisanih na srednjih kmetijskih šolah 761 učencev ali 70 %, na strokovnih šolah pa 336 učencev ali 30 %.

Med učenci kmetijskih šol so močno zastopana dekleta, ki jih je po posameznih šolah od 50 do 70 odstotkov vseh učencev.

Po zahtevah sedemletnega (Nadaljevanje na 2. strani)

Kmetijska srednja šola Rakičan — učenci pri praktičnih vajah

POMISLEKI OB DOKUMENTU ZA REFORMO DRUGOSTOPENJSKEGA IZOBRAŽEVANJA

Zvezni sekretariat za šolstvo je v drugi polovici lanskega leta pripravil več dokumentov in predlogov o nadaljnji obliki šolanja na drugi stopnji. Med temi dokumenti obravnavajo nekateri tudi gimnazijo kot šolo druge stopnje, kateri je treba posvetiti posebno pozornost. Osnovne značilnosti oziroma stališča v teh dokumentih so v glavnem naslednja:

— zagotoviti je treba enotnost šolanja na drugi stopnji ne glede na ime in značaj šole;

— mladina, ki konča osnovno šolo, mora imeti enake možnosti za delo v proizvodnji in za študij tako na srednjih kot visokih šolah;

— pouk na vseh šolah druge stopnje mora biti povezan s proizvodnim delom;

— današnja in jutrišnja stopnja družbeno-ekonomskega razvoja naše države zahteva višji nivo splošne izobrazbe in bolj splošen profil strokovnega kadra za proizvodnjo; ožji profil kadra naj bi se izoblikoval na delovnem mestu;

— glede na navedena stališča naj bi se začelo drugostopenjsko šolanje z dvoletno pripravljeno šolo, ki bi imela močan poudarek na politehnični vzgoji s tehničnim poukom in delom v proizvodnji;

— nadaljevanje šolanja ima lahko različno trajanje (morda 2—3 leta), organizirano pa naj bo za ožja področja s širokim profilom;

V tak sistem šolanja bi se morala vključiti tudi gimnazija, ker ne more ostati izven celotnega sistema šolanja na drugi stopnji. Imela naj bi zaključeno dvoletno pripravljeno dobo, nato pa zaključno fazo, ki bi imela nekatere skupne predmete, istočasno pa bi omogočala določeno usmerjenost oziroma specializacijo. Skupni predmeti bi bili predvsem materin jezik, matematika, filozofija, sociologija, politična ekonomija in še nekateri, predmeti posameznih smeri pa bi bili: matematika — fizika, kemija — biologija in drugi, kar bi v bistvu lahko bila oblika predkolektivnega študija.

Celotna zamisel šolanja na drugi stopnji se zdi na prvi pogled zelo dobra, pretehtana, utemeljena in sprejemljiva v najbolj bliznji dohodnosti. Za prvim ugodnim vtisom pa se vendar kmalu naberejo številna vprašanja in dvomi, od katerih naj omenimo le nekatere.

Koncept šole druge stopnje izgleda sicer jasen in nedvoumen, zlasti v primarni zahtevi, da mora vsa mladina imeti enake možnosti šolanja in zaposlitve, vendar mu manjka širša dokumentacija, ki bi omogočila, da bi dobili kompletno sliko celotnega šolskega sistema in potreb našega gospodarstva po kadrih vseh vrst. Zal se ne moremo znebiti vtisa, da naše gospodarstvo išče nove profile kadrov, da istočasno kritizira kadre, ki prihajajo v podjetje iz osnovnih in srednjih šol ter fakultet, pri čemer zavzema posebno mesto »favorizirana« gimnazija, da pa vendar do danes in najbrž še dolgo ne bo dalo

niti okvirnih niti podrobnih potreb novih kadrov. Poleg tega pa je brez dvoma eno prvih vprašanj, na katero moramo dobiti odgovor še pred uvedbo takega šolanja, v koliki meri bo novi sistem omogočil povečanje produktivnosti dela glede na sedanji sistem in koliko bo prispeval k splošnemu dvigu kulture in razgledanosti jutrišnjega delavca — upravljalca.

Vse dosedanje šolske reforme so doživele številne kritike zaradi prehitre uveljavitve, brez predhodnega nekajletnega študijskega spremljanja novih ukrepov. Utemeljena je zahteva, naj bi se novi sistem, če bo sprejet, začel uvajati postopoma, najprej kot eksperiment s potrebno strokovno-pedagoško analizo vseh razlogov, ki govorijo za in proti sistemu. Dokumenti oziroma projekti žal nimajo zadostne ocene stvarnega stanja in ne kažejo potrebe ter pomanjkljivosti dosedanjega šolskega sistema. Vse preveč temeljijo na približnih predpostavkah, ki ne morejo in ne smejo biti osnova tako važnim spremembam v našem šolstvu.

Reforma šol druge stopnje se v nobenem primeru ne bi smela izvajati od reforme celotnega sistema izobraževanja. Poleg tega bi morali že od vsega začetka posvetiti vso pozornost notranjim, kvalitativnim spremembam pouka na vseh stopnjah in opozoriti na vse probleme, ki danes zavirajo in onemogočajo boljše rezultate sedanjemu sistemu in ki lahko tudi v bodoče popolnoma onemogočijo še tako dobro zamišljeno

Sedanji izobraževalni sistem, ki pripravlja v odlični meri mlade ljudi za poznejše poklicno in družbeno uveljavljanje v življenju, ustvarja zaradi številnih organizacijskih in vsebinskih slabosti še vedno neenake izhodiščne pogoje in perspektive za precejšen del mlade generacije že ob njenem vstopu v življenje. Tako je poudarjeno v gradivu, pripravljenem za VIII. plenum centralnega komiteja Zveze mladine Slovenije, ki je bil 11. maja v Ljubljani in na katerem so razpravljali o problemu šolstva II. stopnje ter o nalogah ZM v zvezi s tem.

Prav gotovo ni malo, kar smo dosegli doslej na področju izobraževanja. Značilno je namreč, da se je izobraževanje v naših vzgojno izobraževalnih institucijah začelo podrežati osnovni zahtevi po širokem (vso osnovnem) izobraževanju zela velikega kroga ljudi. Statistika kaže, da so se povečale zmogljivosti posameznih vrst šol in tako se počasi izboljšuje izobrazbena struktura aktivnega prebivalstva. Velja opozoriti, da so s hotenjem po vsebinski preobrazbi in posodobitvi našega izobraževalnega sistema zažvela tudi prizadevanja za njegovo organizacijsko preobrazbo in prilagojevanje našim sedanjim družbenim razmeram.

In naprej: vse bolj glasna postaja zahteva po aktivnejši družbeni skrbi in odgovornosti pri urejanju izobraževanja. To kaže, da so — kljub doseženim uspehom — še mnogi nerešeni in pereči problemi. Znano je, da neposredno odločanje delovnih ljudi (o splošno-družbenih in ekonomskih proizvodnih zadevah) bistveno povečuje potrebo po njihovem znanju. Žal pa je tako, da je v zavest naših ljudi še premalo prodrla spoznanje, kako tesno je povezana rast produktivnosti z dvigom njihove kulturne in strokovne izobrazbene ravni.

Ni pretirana znana ugotovitev, da zadnja leta kljub že zadostni materialni osnovi družbe — nismo uspeli zagotoviti sredstev za normalno delovanje šolstva in opravljanje njegove družbene funkcije. Dejstvo je, da nedodelanost in načela, ki ostajajo v praksi neuveljavljena, ne zagotavljajo zadostnih sredstev za normalno delovanje in razvoj šol II. stopnje, razvoj samoupravnih odnosov in skrb za kakovost vzgojno-izobraževalnega dela.

Vse to — neurejenost financiranja in nejasna vprašanja ustanoviteljstva — neugodno vpliva na mrežo šol II. stopnje. Zakaj? Komune so se začele (v zadregi zaradi pomanjkanja sredstev in vedno večjega števila mladine, ki končuje osnovno šolo) marsikje z veseljem odločati za ustanavljanje gimnazij ali njihovih oddelkov, ker menijo, da so to najcenejše šole. Zato smo tudi prišli tako daleč, da rasto gimnazije v manj razvitih območjih, torej tam, kjer bi potrebovali tehniške ali poklicne šole, da bi mogli izboljšati kvalifikacijsko strukturo prebivalstva.

Zaradi pomanjkanja sredstev in analiz o perspektivnih potrebah po kadrih in dogorodnih programov razvoja posameznih gospodarskih dejavnosti idr., je zelo neugodna tudi struktura šol II. stopnje. Za le-te je značilen prekomeren vpis dijakov, ki pa ne more rešiti »povpraševanja« absolventov osnovnih šol, ki se žele nadalje izobraževati.

Marsikateri izmed teh problemov vpliva tudi na položaj in razporeditev dijaških domov, ki jih je samo okrog 70 (za nekaj več kot 10.000 učencev). Domovi v mestnih središčih, kjer je večje število šol, so prenapolnjeni — drugod spet pa so zmogljivosti neizkoriščene predvsem zaradi visoke oskrbovalnine (v ljubljanskih domovih npr. je povprečje 16.750 din).

In kako je s preraščanjem šole v samostojno delovno skupnost? Analize o delu organov upravljanja v vzgojno-izobraževalnih ustanovah pogosto ugotavljajo, da so se le-ti ukvarjali skorajda samo z materialnimi vprašanji, mnogo manj pa s prilagajanjem šolskega dela družbenim potrebam, kvaliteti pouka itd. — skratka z vsemi tistimi vsebinskimi vprašanji, ki so velikega vzgojnega in izobraževalnega pomena.

Precej je še torej nesorazmerij v razvoju našega šolskega sistema, ki povzročajo mnoga protislovja in probleme. Pri izgradnji materialne osnove in vsebine je šolstvo II. stopnje torej najmanj napredovalo. Zmogljivosti in vsebino teh šol bi morali usklajevati z demografskimi gibanji, z rezultati osnovne šole, s potrebami gospodarstva in družbenih služb po kadrih itd. Sistem izobraževanja je na drugostopenjskih šolah še vedno neugoden, saj njegove oblike in stopnje niso uglasene z ostalima stopnjama. Velja tudi, da bo naš izobraževalni sistem tako dolgo premalo demokratičen, dokler ne bo optimalnih možnosti za izobraževanje vseh slojev prebivalstva.

Dosti dosedanjih razprav je že opozarjalo, da je pogosto tudi kvaliteta vzgojno-izobraževalnega dela na drugostopenjskih šolah nezadovoljiva in da ne ustreza zahtevam našega družbeno-ekonomskega razvoja. Med vzroki za tako stanje je neenakovredna kakovost izobraževanja v osnovnih šolah, sedanja struktura učnega kadra za drugostopenjske šole, skromni pogoji za sodoben pouk, neurejenost na področju učbenikov in učil itd.

Ni dvoma, da je izobraževanje stvar posebnega družbenega interesa, zato mora skrb za vsebinsko in organizacijsko podobo ter značaj izobraževalnega procesa in ustanov II. stopnje zagotoviti vsa narodna družbena skupnost, je poudarjeno v gradivu za VIII. plenum CK ZMS.

ODPRTO PISMO

Tehniške šole za elektrostroko v Ljubljani

Večletne izkušnje na tehniški šoli za elektrotehniško stroko v Ljubljani kažejo, da so učni rezultati posameznih dijakov nezadovoljivi v taki meri, da želimo o tem spregovoriti, v želji, da bi se stanje izboljšalo, s čimer bi koristili skupnosti, strokovni izobrazbi, kvaliteti pouka.

V letošnjem šolskem letu je bilo na naši šoli od 817 dijakov 298 takih, ki so imeli ob I. redovni konferenci tri ali več negativnih ocen, ob polletju pa jih je ostalo 225, kar priča, da se stanje ni bistveno spremenilo. Ker ima veliko število dijakov stalno slab uspeh, se da ugotoviti, da ne kažejo ne resnega ne uspešnega zanimanja za delo, ali pa so v toliki meri nesposobni, da bi tudi s pridnostjo ne dosegli norm, ki jih postavljajo zahteve šole; upoštevati je treba tudi tiste dijake, ki šole med študijem spoznavajo, da jih ta stroka ne veseli. Prav podobne rezultate bi lahko razbrali iz statistik učnih uspehov prejšnjih let.

Ob tem se pojavljajo vprašanja o kakovosti pouka, o oblikovanju profila mladih kadrov, o smotnosti izdatkov skupnosti za šolanje posameznika in o pravilnem pojmovanju učnih dolžnosti do sebe in skupnosti ter o potrebi preusmerjanja neustreznih dijakov. Zaradi splošne prakse, ki upošteva nagrajevanje po delu, nobena produktivna organizacija ne bi imela v svojih delovnih enotah takih delovnih moči, ki bi zmanjševale vrednost proizvodnje. Primerjava s slabimi dijaki gotovo ni povsem ustrezna, saj le-ti ob šolanju še dozorevajo, vendar pa lahko pokažejo osnovno učno dejavnost, ko imajo za to pogoje, če so umsko sposobni in čutijo učno dolžnost kot pravo, ki jih vodi do poklica. Ugotovljeno je, da dijaki s slabim učnim uspehom zmanjšujejo splošni učni nivo, negativno vplivajo na učenje in uspeh sicer dobrih sovrstnikov in odzemanje prostora dijakom, ki bi brez težav zadostili učnim obveznostim. Družba daje okoli 120.000 dinarjev letno za šolanje enega dijaka, pri tem niso upoštevane otroške doklade ne štipendije, torej ne gre le za individualni primer, pedagoška vprašanja, marveč zlasti za družbeno odgovornost. Ker se ustvarjajo sredstva za financiranje šol v kolektivnih in pritekajo ta sredstva k nam zato, da usposobimo take kadre, kot jih kolektiv v produkciji potrebuje, je razumljivo, da je treba sredstva razporediti za učno zmogljive dijake, kajti potrebe po kadrih ne morejo sloneti na slabi učni in delovni zmogljivost, na slabi kvaliteti. Poleg velike finančne izgube, ki jo utrpí družba s šolanjem nesposobnih dijakov, nastaja škoda pri vraščanju mladine v družbeno življenje in pri njihovi osebni rasti: delovne navade ali pomanjkljivosti prenašajo dijaki s seboj na delovna mesta. Ker niso bili kos svojih nalogi, je lahko ogrožena njihova osebnost tudi po moralni plati, po svojem značaju zaostajajo za svojimi vrstniki, ki so bili prej in pozitivno vključeni v delovni proces. Ko pa gre za izravnavanje fizičnega in umskega dela, postavljamo, da sta tako fizični delavec kot umski delavec vraščena in sodogovorna pri zaupanem delu, toda pri slabi tehnični izobrazbi posamezniki ne morejo zadostiti potrebam in dolžnostim, če pa pride do takega pojavnega, nastane nesoznačen razmerje pri prejemkih, ker tehnični inteligent take vrste (mišljeni so posamezniki) prejema višje plačilo, dela pa ne opravlja po zmogljivosti, ki bi jih lahko pridobil med šolanjem in mora nekdo drugi opraviti njegovo delo.

Razredi niso sestavljeni po izboru, temveč so v razredih dijaki z inteligenčnimi razlikami in skrajno različnimi delovnimi navadami. Kljub temu, da sprejemni izpiti izločijo neko število dijakov, se neuspehi še kažejo (znova: gre za pojave, ko imajo isti dijaki več kot 6 nezadostnih ocen iz konference v konferenci), kar priča, da tako posamezniki niso kos učnim zahtevam, ali da so nezainteresirani za študij ipd. Le-ti pa vplivajo na učni nivo razreda, na dijake z boljšim uspehom, tako da se sposobni popuste pri delu, ker ni potrebna konkurenčna prizadevnost za doseganje pozitivnih uspehov.

Kolektiv šole je mnenja, da bi bilo družbeno in pedagoško koristno, če bi se našla zakonita osnova za preusmeritev dijakov s slabšim učnim uspehom in z negativnim odnosom do dela. Razumeti je treba, da dijaki, ki imajo trajno šest ali več negativnih ocen, ne ustrezajo šoli, brezplodno prejemajo otroške doklade, morda tudi štipendije, tak dijak pa se bo dosti kasneje vključil v poklic. S preusmeritvijo bi takim dijakom nihče ne kratil pravice do izobrazbe na tej šoli — ki ni občeobvezna — če bi vztrajali pri namenu, da se izšola na tehniški šoli, saj imajo zajamčene prave

private izpiti, obstaja pa še šola za izobraževanje odraslih, dopisna šola; toda v takem primeru bi se ne šolali na račun družbene skupnosti, marveč za lastnimi sredstvi, oziroma na breme družine.

Preusmeritev učno in delovno slabih dijakov bi imela naslednje delovne in vzgojne učinke:

1. Vsak dijak bi se jasno zavedal učne odgovornosti, v zavesti bi mu bila družbena sredstva, ki jih daje skupnost za izobraževanje sposobne mladine, sam pa bi bil zainteresiran, da izpolnjuje učne obveznosti v konkurenčnih merilih po svojih najboljših močeh in s perspektivo bodočega službenega položaja, privajajoč se že zdaj izpolnjevanju delovne obveznosti in odgovornosti, delo pa bi postalo resnično merilo in vrednota posameznika v skupnih ciljih splošnega gospodarskega in družbenega napredka.

2. Preusmeritev učno in delovno slabih dijakov bi pravočasno vpeljala preusmerjene v ustrezen poklic ali študij ter jih tako čim bolj skladno uvedla v redne delovne odnose in samostojno življenje.

3. Zaradi preusmeritve bi se v nekaterih razredih zmanjšalo zelo visoko število učencev ter sprostito pedagoško delo z delovnimi dijaki, medtem ko zahtevajo prekomerno pažnjo le učno in delovno slabi dijaki.

4. S tem bi se stopnjevalo zdravo tekmovanje pri učenju, ker bi bila raven sposobnosti in delavnosti dosti bolj izenačena glede na inteligenčne in npr. stvarne sposobnosti dijakov.

5. Dosegla bi se dosti višja

(Nadaljevanje s 1. strani)

črta bi potrebovali do leta 1970 4700 delavcev širokih profilov in 1500 kmetijskih tehnikov.

Vpis na srednjih kmetijskih šolah bi bil še kar zadovoljiv, če ne bi tako velik odstotek absolventov teh šol nadaljeval študija na višjih in visokih šolah, oziroma če se ti ne bi zaposlovali izven kmetijstva. Po izjavah kmetijskih proizvodnih organizacij pa bodo predvsem na kombinatih potrebe po tem kadru kmalu karit.

Občutno slabši je vpis na kmetijskih poklicnih šolah. Medtem ko naj bi bilo razmerje med zaposlenimi kmetijskimi tehniki in delavci širokih profilov 1:3 v korist le-teh, je v nasprotju s tem vpisanih v strokovnih šolah več kakor enkrat manj učencev kot na srednjih šolah.

Ni dvoma, da kmetijske proizvodne organizacije potrebujejo za zastavljene naloge po sedemletnem načrtu kvalitetnejše strokovne kadre. Tega se organizacije v polni meri zavedajo.

Podatki kažejo, da je kvalifikacijska struktura zaposlenih delavcev (v primerjavi s kvalitativno strukturo predvideno za leto 1970 po delovnih mestih) skrajno neugodna. Nekvalificirani delavci zajemajo preko 46 % vseh zaposlenih na družbenih posestvih in preko 51 % v kmetijskih zadrugah, kar prav gotovo odločilno vpliva na produktivnost dela in ekonomičnost proizvodnje. Če primerjamo ta odstotek z zahtevami kvalifikacije po delovnih mestih, bi se le-ta moral znižati za cca 20 % v korist polkvalificiranih, kvalificiranih in visoko kvalificiranih delavcev.

Brez dvoma bo za strokovno usposabljanje delavcev odigralo izobraževanje na delovnem mestu pomembno vlogo. Kmetijske organizacije tudi predvidevajo, da bodo preko raznih oblik tovrstnega izobraževanja strokovno izpopolnile preko 3000 delavcev. Vendar se moramo zavedati, da samo ta oblika izobraževanja ne zadostuje in da mora biti osnova uspeha sodobnih tehnoloških postopkov in racionalne delitve dela — sposobnost uporabljanja znanstvenih pridobitev, sposobnost organizacije ter uporaba mehanizacije, spretnosti in odgovornosti pri delu. Kmetijski delavec mora imeti poleg specializirane strokovne usposobljenosti tudi splošno, družbeno in gospodarsko razgledanost, da bo dejansko sposoben soodločati v vseh zadevah upravljanja. Na osnovi širokega profila se izobraževalna dejavnost ne more vršiti le na delovnih mestih, temveč le v strokovnih šolah, preko katerih bodo v proizvodne organizacije dotekali strokovno usposobljeni in razgledani mladi kadri. Vsa družba je zainteresirana in mora stremeti za tem, da bodo v bodoče prihajali tudi v kmetijsko proizvodnjo delavci, ki bodo bolje razumeli proizvodne procese, bolje spoznali vzroke in učinke novih tehnoloških postopkov, samostojno posegali vanje in dopolnjevali delovne metode.

čutno pomanjkanje visokokvalificiranih delavcev bo nastalo predvsem v sadjarstvu in vinogradništvu, potem, ko bo upokojevo večje število ostarelih vinarjev. Te želje pa bi se morale konkretnije izraziti v realnih planih kadrov in izobraževanja, ki so jih tudi po zakonu dolžne izdelati delovne organizacije. Če bi kmetijske proizvodne organizacije ugotovile kolikor toliko realne potrebe po kvalificiranem kadru, bi se na osnovi teh ugotovitev tudi odločnejše lotile pridobivanja osnovnošolske mladine za kmetijske poklice, posebno tiste, ki nima izrazitih sposobnosti za nadaljnje šolanje, ima pa psihofizične sposobnosti za doseganje kmetijskega delavca. Spričo dejstva, da so učni programi vseh kmetijskih šol prilago-

Te dni so se po končanem triletnem šolanju zaposlili v poklicu natakarjev in kuharjev prvi absolventi triletnih radenske gostinske šole. Ob tej priložnosti nam je o uspehih in o nekaterih problemih šole povedal direktor Franc Mohorko nekaj značilnih ugotovitev:

6. Delovne navade bi se sistematično razvijale, se jasneje oblikovale in se osvestile, prav gotovo ne bi bilo toliko odstopanja od zdravega povprečja. Lik tehnika bi pridobil na strokovni dogramnosti, stvarni splošni razgledanosti, razvil bi se čut za družbene potrebe in odgovornost do dela.

7. Izšolani tehnik, ki je usmerjen v produktivno področje, kjer si bo našel pravo delovno mesto, bo tu kos delovnim nalogam v zvezi z njegovo šolsko specializacijo; pričakujemo lahko kakovostno delo, med podjetji pa večje vpraševanje po kvalitetno izšolanih tehnikih.

8. S kakovostnim delovnim odnosom — tako v šoli kot v delavnici — bo življenje mladih ljudi pridobilo na resnosti in se bo bolj vključilo v socialistično izgradnjo družbe, bolj celovito bodo zrasli v sodobnem svetu. Pri tem ni nevarnosti, da bi bilo njihovo življenje brez vedrine in optimizma, ali morda preobremenjeno, saj bodo z višjim nivojem koristili sebi in družbi, le-ta pa jim lahko ustvari še lepše možnosti za rekreacijo.

Razumljivo je, da bi se preusmeritev delovno in učno slabih dijakov izvajala ob upoštevanju individualnih okoliščin.

Tehniška šola za elektrostroko v Ljubljani

PRVI ABSOLVENTI TRILETNE GOSTINSKE ŠOLE V RADENCIIH

zaposlili v zdravilišču in drugih gostiščih Pomurja, ostali pa so našli delovna mesta na Gorenjskem in Primorskem. Povpraševanje po gostinskem šolanem kadru je veliko, namestili bi jih lahko še enkrat toliko.

Mimo rednih učencev imajo v Radencih tudi oddelek za odrasle, kjer je šestnajst slušateljev iz raznih gostinskih podjetij Pomurja za izpopolnitev znanja v treh strnjeh tečajih pa deset tednov predelalo snov redne šole, prirejene za odrasle. Med odraslimi se je z vestnostjo in rednim polaganjem izpitol zlasti odlikovala 57-letna Jolanka Vezer iz Murske Sobote, ki je napravila zaključni izpit s prav dobrim uspehom in lahko služi za vzgled vsem mlajšim, ki nimajo dovolj poguma za nadaljnje izobraževanje na delovnem mestu, je poudaril tovariš ravnatelj.

Od 34 vpisanih je bilo pripuščenih k zaključnemu izpitu 32 učencev. Za kuharski poklic se je usposobilo 14, za natakarski pa 18 učencev oziroma učenk. Vsi učenci imajo že zagotovljena delovna mesta. Stipendisti so se

Po zaključnih izpilih je šola organizirala za prve absolvente triletne gostinske šole petdnevni poučni izlet, na katerem so si ogledali najuglednejše gostinske objekte v Beogradu, Plitvicah in Opatiji.

I. in II. letnik bosta končala s poukom konec maja, medtem ko bo tečaj za vajuence trajal do konca junija. Prihodnje šolsko leto bodo sprejeli 50 novih učencev. Glede na možnost večjega vpisa novincev so sedanje zmogljivosti učnih prostorov in internata premajhne — potrebna bi bila nova gostinska šola. IKA

UČITELJSKI PEVSKI ZBOR STANE ŽAGAR JE GOSTOVAL V KRŠKEM

Občinski odbor SZDL v Vidmu Krškem je organiziral v okviru prvobitne gostovanje učiteljskega pevskega zbora Stane Žagar iz Kranja. Od 40 članov zbora jih je nastopilo le 25, vodil pa jih je skladatelj Peter Lipar.

Zbor je imel na programu poleg pesmi »O svobodi« še narodne in umetne pesmi skladateljev: Liparja, Mirka, Venturinja, Kramole, Adamiča, Hubada in Jenka. Poleg tega sta bili na programu še Mokranjčev II. rukovet in črna pesem Težki časi.

Poleg učiteljskega pevskega zbora je sodeloval na slovesnosti še deseterčlanski instrumentalni komorni zbor glasbene šole iz Kranja (vodil ga je prof. Lipar), ki je zaigral Mozartovo »Malo nočno glasbo« ter Boccherinijev »Menuet«.

Prebivalci Krškega so poklonili gostom, ki so koncertirali v njihovem mestu, v priznanje za kvalitetno izvedbo koncerta lepo sliko Krškega, gostje pa so jim dali miniaturno maketo značilne »gorenjske hiše«.

S. Skočir

RAZPIS

Razpisna komisija Zavoda za napredek šolstva SRS razpisuje zasedbo delovnih mest pedagoškega svetovalca za slovenski in srbohrvatski jezik ter pedagoškega svetovalca za tehniški pouk. Za prvo delovno mesto je potrebna visoka izobrazba iz slavistike in najmanj 10 let ustrezne šolske prakse, za drugo delovno mesto pa visoka izobrazba s tehničnega področja in najmanj 10 let ustrezne šolske prakse.

Razpis velja do zasedbe delovnih mest. Vlogo s potrebno dokumentacijo je treba poslati na naslov: Zavod za napredek šolstva SRS, Ljubljana, Poljanska 28. Nastop službe na prvem delovnem mestu je mogoč s 1. septembrom 1965, na drugem delovnem mestu pa s 1. julijem 1965.

Razpisna komisija

KMETIJSKE STROKOVNE ŠOLE

Poleg tega, da so vpisi v poklicne šole slabi, pa se situacija še poslabša, če ugotovljamo, koliko novih absolventov strokovnih šol se letno vključijo v delovni proces. Na večini agrokombinatov najdemo največ po enega absolventa strokovne šole. Vsi ostali nadaljujejo šolanje na tehničnih šolah ali se zaposlijo izven kmetijske proizvodnje. Predvsem je temu vzrok splošna nezainteresiranost za kmetijsko poklic. Delo na polju se ta pojav ublažil, če bi odstranili vzroke subjektivne narave.

Vsekakor si kmetijske proizvodne organizacije želijo, da bi zaposlile visokokvalificiran mlad kader in da bi ta prišel v proizvodnjo preko strokovnih šol. Ob-

tem, ali naj bi rez v sadovnjakih opravljali tehniki.

Glavni vzrok, da se mladina ogiblje kmetijskih poklicev v direktni proizvodnji, ko konča strokovno šolanje, je tudi to, da ni upoštevana strokovna kvalifikacija, ki si jo pridobi v šoli. Izobraževalna vsebina dana-

ZAKLJUČKI IN PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE POGOJEV DELA KMETIJSKIH STROKOVNIH ŠOL

Kmetijske strokovne šole ne morejo biti odvisne od slučajnega vpisovanja, ki je lahko zadovoljivo ali pa ogroža obstoj posameznih šol.

Ze itak skopo odmerjena finančna sredstva bi bila lahko racionalneje izkoriščena, če bi bile šole polno zasedene. Da bi omogočili šolam normalnejše in uspešnejše delovne pogoje, bi morali urediti naslednje:

1. Na podlagi dokončnih oblik

V Poljedelsko-hmeljarski šoli Vrbje: praktično delo učencev

organizacije v kmetijskih proizvodnih organizacijah bi morala biti na le-teh izvršena sistematizacija delovnih mest, izdelan plan kadrov in plan izobraževanja. Kmetijske delovne organizacije morajo v prihodnje zastaviti vse sile in izkoristiti vse možnosti, da si pridobijo mlajše izsolane kadre za modernejšo in intenzivnejšo proizvodnjo. Seveda bo treba te naloge ustrezno organizirati kadrovske službe.

2. Kmetijske proizvodne organizacije bodo morale pravočasno signalizirati svoje potrebe po številu kvalificiranih kadrov, kakor tudi svoje želje glede na obseg, obliko in vsebino izobraževanja. Na podlagi načrtnega izobraževanja bo možna večja koordinacija med šolami, ki pa je spričo tako

njih kmetijskih šol je odraz potreb proizvodnje, saj so učni programi izdelani na osnovi profilov, ki jih je s sodelovanjem proizvodnih organizacij izdelala gospodarska zbornica in je tudi določen odnos med številom delavcev ozkih in širokih profilov poklicev. Zato je nerazumljivo, da gospodarske organizacije ne nudijo absolventom strokovnih šol ustreznih delovnih mest in možnosti boljšega zaslužka, kakor ga imajo nekvalificirani in polkvalificirani delavci.

Navajamo drastičen primer iz Agrokombinata Ptuj, kjer pričrni delavci zasmehujejo absolventa sadjarske šole, čes kaj mu koristi dvoletno šolanje, ko dela in zasluži enako kakor delavec brez šol. Na drugi strani pa razpravljamo

Inž. Ljudmila Haller

Dopisujte v Prosvetnega delavca

Opravičilo

Zaradi pomanjkanja prostora bomo napovedano objavo programa TV-šolskih ur za prihodnje šolsko leto objavili v prihodnjih številkih Prosvetnega delavca.

DELITEV DOHODKA IN OSEBNIH DOHODKOV V ŠOLSTVU

I. Uvod

Zaradi vse večje potrebe po usklajevanju pogledov na delitev osebnih dohodkov v šolstvu je Republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti sklenil proučiti stanje delitve OD v šolstvu in poiskati adekvatnejše poglede na razdeljevanje sredstev za osebne dohodke po delu. Predsedstvo Republiškega odbora je na svoji seji obravnavalo predloge komisije in odločilo, da objavi tistega, ki upošteva naslednja načela:

1. Točkovni sistem in izračun OD naj bi bil kar se da enostaven in razumljiv.

2. Osebnih dohodek naj bi bil v celoti gibljiv in odvisen:

- od delovnega mesta (analitične ocene ali rangiranje),
- od izobrazbe,
- od izkušenosti in kvalitete dela,
- od razširjenega obsega dela.

3. Kvaliteta dela naj se ne nagrajuje s posebnim dodatkom za kvalitetnejše delo, temveč je treba oceniti kvaliteto dela s faktorjem, ki v odstotkih izraža uspeh dela prosvetnega delavca v šoli.

4. Izkušenosť naj se v bodoče ne bi priznavala avtomatično po službenih letih, temveč po stopnjah izkušenosti, ki jih je treba priznati, kadar prosvetni delavec doseže določene izkušnje.

5. Tako kvaliteta dela kot izkušenosť naj se ne merita s tako imenovanimi »objektivnimi merili«, kot so: leta službe, število roditeljskih sestankov, opravljenih hospitacij, sestankov šolskih organizacij, števila, obsega in kvalitete priprav, uporaba učilnih pripomočkov ipd., temveč naj se preide h kompleksnemu ocenjevanju dela prosvetnega delavca, pri čemer je treba predvsem upoštevati njegove rezultate pri delu, odnos do vzgoje, pouka in delovne skupnosti.

6. Razmerja v višini osebnih dohodkov med posameznimi kategorijami delovnih mest naj bi se gibala v povprečjih osebnih dohodkov delavcev z enako stopnjo izobrazbe ali kvalifikacije v družbenih službah in v gospodarstvu.

7. Pod razširjenim obsegom dela je razumeti vse delo, ki ga prosvetni delavec opravi in ki presega 42-urni delovni teden. Tu se je držati za osnovne šole predloga pedagoških normativov za delo osnovnih šol Zavoda za napredek šolstva SRS v Ljubljani, za ostale šole in zavode pa ustreznih normativov, ki jih uporabljajo šole in vzgojni zavodi po posebnih predpisih.

Različen obseg dela pri posameznih predmetih (obvezne korekture, priprava eksperimentov in podobno) ureja šola v skladu s pedagoškimi normativi, s pravilnikom o delovnih razmerjih pa določa učno obveznost za člane delovne skupnosti.

Med vprašanji, ki so se pojavila pri praktičnem reševanju zgoraj naštetih načel, je povzročalo največ težav:

kako ovrednotiti delovna mesta učiteljev,

- kako določiti izkušenosť,
- kako ugotavljati delovne uspehe,

— kdaj in kolikokrat izvršiti ocenjevanje delovnih uspehov.

Kako ovrednotiti delovna mesta

Vprašanje vrednotenja delovnega mesta v šoli je izredno pomembno. Zelo jasno je, da so na šoli različna delovna mesta kot: ravnatelj, pomočnik ravnatelja, računovodja, tajnik, socialni delavec, psiholog, logoped, knjižničar, hišnik, kurjač, kuharica, snažilka. Jasno je tudi, da je med temi delovnimi mesti različna stopnja odgovornosti, različna teža dela, večji in manjši umski in fizični napor in da je treba ta delovna mesta različno ovrednotiti. Kriteriji, ki se jih na šolah poslužujejo, ko vrednotijo delovna mesta, so običajno zelo različni. Skoraj vedno pa se držijo neke vrste poslušna za razpore in neke splošne, v večini primerov subjektivne presoje. Verjetno bo prav, če bo Republiški sindikat (ali katera druga strokovna služba) v bližnji bodočnosti izvršila analitično oceno delovnih mest v šolah po kategorijah šol in tako skupaj s šolniki ugotovila, ali se da metoda analitične ocene delovnih mest v celoti in izključno uporabiti tudi v šolstvu. Jasno je, da je treba med posameznimi delovnimi mesti ustvariti razpore, ki bodo pravični in adekvatni odgovornosti in vložnemu delu.

Največji problem v kolektivnih predstavljiva vrednotenje delovnega mesta pedagoškega kadra. Zanimivo je, da na šolah delovno mesto učitelja vrednotijo na več načinov:

a) Na šoli imajo tri delovna mesta: delovno mesto učitelja, delovno mesto predmetnega učitelja in delovno mesto profesorja.

b) Na šoli imajo dve delovni mesti: delovno mesto učitelja za razredni pouk in delovno mesto učitelja za predmetni pouk.

c) Na šoli imajo sistemizirano eno delovno mesto in to delovno mesto učitelja.

d) Kot četrta varianta se pojavlja ponekod mišljenje, da bi bilo treba določiti na šoli toliko delovnih mest učiteljev, kolikor je različnih razredov ozir. kolikor je težavnostnih skupin predmetov ali celo kolikor je predmetov.

Zakon o osnovni šoli, ki je bil objavljen v Uradnem listu SRS št. 7-1965, govori v svojem 61. členu o tem, da je lahko učitelj za razredni

pouk na osnovni šoli, kdor je končal učiteljske ali skupino za razredni pouk na PA, učitelj za predmetni pouk pa, kdor je končal VPS, PA, VGS ustrezno fakulteto, visoko šolo oziroma umetniško akademijo. Iz tega lahko izvajamo zaključke, da sta na sicer enotni osnovni šoli dve različni delovni mesti: delovno mesto učitelja za razredni pouk in delovno mesto učitelja za predmetni pouk. Za tako rešitev govori še vrsta drugih faktorjev, med katerimi bomo našli samo nekatere:

— skoraj v vseh pravilnikih, ki imajo za osnovo tretjo varianto (ta je precej razširjena), priznavajo učiteljem, ki poučujejo na stopnji predmetnega pouka posebne dodatke ali procenote za pouk na stopnji predmetnega pouka, s čemer pravzaprav na drug način priznavajo, da sta na šoli dve kvalitetno različni delovni mesti.

— Učitelj na stopnji predmetnega pouka ima pri delu prav gotovo težavnejši položaj zaradi tega, ker poučuje večje število otrok (od 100 do 300), ki se med seboj razlikujejo po duševni razvitanosti, razgledanosti, kritičnosti in čustvovanju, saj zajema ta stopnja pouka otroke od dovršenega 11. leta starosti, v ekstremnih primerih celo do 17. starostnega leta. Ni treba posebej poudarjati, da je vzgojiljivost, vodljivost in poučljivost otrok in mladostnikov na tej stopnji kvalitetno drugačna, kot je to pri otrocih na stopnji razrednega pouka, kjer je otrok še otrok.

— Brez dvoma je tudi izobrazbena plat učiteljevega dela na tej stopnji drugačna kot pri razrednem pouku, kar govori za to, da se delo, ki ga opravlja predmetni učitelj, vsebinsko, pa tudi po obsegu razlikuje od dela učitelja na stopnji razrednega pouka.

Zanimivo je, da so se v nekaterih učiteljskih zborih odločili priznati te razlike verbalno, da pa se niso mogli zediniti za delitev na dve delovni mesti, čeprav delo na stopnji predmetnega pouka stimulirajo s posebnimi dodatki. Nobenega razloga ni, da bi se ravnali po njihovem zgledu. Smotrnejše in pravičnejše bo, če se odločimo za to, da delovno mesto predmetnega učitelja ovrednotimo drugače kot delovno mesto razrednega učitelja, tako kot mu to priznamo z dodatki in besedami, ker bomo s tem rešili problem v celoti in z eno potezo. Priznanje točk za izobrazbo naj tukaj ne moti, kajti ko bomo na delovnih mestih učiteljev za razredni pouk imeli tovariše s PA, bodo tudi oni dobili točke za izobrazbo, medtem ko se vrednost delovnega mesta zaradi tega ne bo spremenila.

Kako je z izkušenosťjo

Prav gotovo so izkušnje, ki si jih pridobi pedagog v teku svojega dela, dragocene in odločujoče za kvaliteto njegovega vzgajanja in izobra-

ževanja. Vsi vemo, da izkušnje z leti rastejo, vendar nihče ne more trditi, da je izkušenosť res odvisna samo od števila službenih let. Nasprotno! Mnenja so, da lahko učitelj doseže že v prvi polovici svojega službovanja odlične izkušnje in je takrat v svojem delu prav tako uspešen kot kak starejši član delovne skupnosti.

Izhajajoč iz tega dejstva je mogoče določiti teoretično možnost, kdaj je učitelj glede na službena leta povsem izkušen, in ustvariti lestvico po letih do te meje, ali pa odpraviti leta službe kot edini kriterij in ustvariti nove nazive in kriterije, ki označujejo posamezne stopnje izkušnosti učitelja. V prehodni fazi, ko niso izdelani kriteriji za ugotavljanje stopenj izkušnosti, bo verjetno treba kombinirati obe možnosti s tem, da z lestvico in ustreznim nazivom označimo doseženo stopnjo izkušnosti.

Kako ugotavljati delovne uspehe

Ko pristopamo k problemu ocenjevanja kvalitete učiteljevega dela, si moramo biti na jasnem, da je pedagog osebnost, ki s svojim osebnim odnosom do družbe in dela izobrazuje, ustvarja, gradi in vzgaja. Pri tem je treba upoštevati, da njegov uspeh pri delu ni enostaven seštevek posameznih formalistično pojmovanih drobnih opravkov, temveč da je moč njegovega vzgojno-izobraževalnega dela odvisna predvsem od celovitosti njegove osebnosti, ki lahko, ali bolje rečeno, ki naj bi učinkovala na otroka kot sam po sebi umevni pozitivni usmerjevalec umskega in duhovnega razvoja. Zato je njegov odnos do družbe in do učenca — človeka — bistvena komponenta njegovega pedagoškega dela. Pedagog mora torej ocenjevati kompleksno, upoštevajoč, da dela kot človek in strokovnjak v glavnem v treh smereh, to je: kot vzgojitelj, kot učitelj in kot član delovne skupnosti.

Vsako količinsko merjenje kvalitete dela je tu absurdno. Na šoli lahko vršimo samo primerjave in izdelamo sistem ocenjevanja, ki bi najbolj ustrezal, nikakor pa ni mogoče izdelati kriterijev, ki bi lahko v absolutnem smislu ovrednotili posamezne faze in faze vzgojno-izobraževalnega procesa.

Izhajajoč iz takih predpostavk se da pri posameznih prej imenovanih kriterijih (pouk, vzgoja, odnos do delovne skupnosti) opisati zahteve za vzgojitelja-učitelja in na osnovi teh postaviti odnose med tako imenovanimi »povprečnim učiteljem«, ki je na šoli, in od tod primerjati kvaliteto dela navzgor in navzdol. Ocena naj bo torej prej opis kot izmerjena količina, čeprav jo v končni fazi izrazimo s faktorjem.

V predloženem pravilniku je izdelan sistem tako pojmovanega vred-

notenja kvalitete dela. Brez dvoma je, da ni popolen, vendar če gledamo z aspekta praktične rešitve problema ocenjevanja kvalitete, je predlog sprejemljiv. Na nekaterih šolah že več kot eno leto uporabljajo ta način ocenjevanja delavcev. Mnenja so, da je tako možno mnogo bolje kot po drugih metodah izvršiti primerjavo med kvaliteto dela posameznih delavcev na šoli.

Pri določanju kvalitete dela posameznih članov delovne skupnosti je treba imeti pred seboj celoten kompleks kriterijev za posamezno kategorijo in glede na to ovrednotiti delo z ustreznimi imenovalci: povprečno, nadpovprečno, zadovoljivo, odlično, zadostno itd. Nikjer ni rečeno, da so izrazi adekvatni. Toda osvojiti jih je treba kot pojme za določeno stopnjo kvalitete in nato ustrezno pojmu vnesti v oceno faktor iz tabele. Izkazalo se je, da so težnje po višanju faktorja močnejše na tistih šolah, kjer ni jasno, da sta faktor in vrednost točke v obratnem sorazmerju. V interesu šole je, da se obdrži ocena povprečno kot osnova za nadaljnje vrednotenje in primerjanje kvalitete dela delavca, kajti le tako se ustvari možnost razponov med boljšim in slabšim delom tudi sedaj, ko še ni izdelan sistem nagrajevanja kvalitet dela šol kot celote.

Kdaj in kolikokrat naj se ocenjuje

Gotovo je, da se učiteljevo delo ne more ocenjevati vsak mesec sproti, kot se to dela v gospodarstvu, kjer lahko izmerijo količino opravljenega dela. En mesec je prekratko obdobje, da bi lahko kompleksno ocenili učiteljevo delo. Najprimernejši čas za ocenjevanje kvalitete dela je torej lahko zaključeno delovno obdobje v šolskem letu, a to so ali tromesečja (konferenčna obdobja) ali polletje in zaključek šolskega leta. Obračunska obdobja po mesecih imajo namreč za posledico izmišljanje kompliciranih mehanistično pojmovanih obračunskih sistemov, ki privedejo do precenjevanja tehnike obračunavanja in odvečnega administriranja, na drugi strani pa se pri takem delu delovna skupnost pretirano angažira ali pa popolnoma pasivizira, ker je tako izdelan sistem ocenjevanja kvalitete dela birokratski. Taki sistemi vnašajo v delo učiteljskih zborov nemir in negotovost, kar se prav gotovo ne odraža pozitivno na učno-vzgojnih rezultatih, ki so vedno lahko dobri le, ako je pedagog skoncentriran na svoje osnovne delo: vzgojo in pouk. Ugovor, da bo zaradi tromesečnega ali polletnega ocenjevanja dela učitelj »na izgubi« zato, ker v tromesečnem ali polletnem obdobju vrednost dinarja pade

za določen odstotek, izgubi na svoji utemeljenosti takoj, ko osvojimo sistem izplačevanja osebnega dohodka v povprečjih prejšnjega ocenjevalnega obdobja. Če je osebni dohodek v celoti gibljiv in če odpravimo »gibljivi del«, ki se je v večini šol zbiral in delil ob koncu ocenjevalnega obdobja, se odpravi prav tisto, kar je rodilo tak ugovor.

V nadaljevanju objavljamo pravilnik o delitvi osebnih dohodkov, sestavljen na prejšnjem obrazloženem načelu. Nikjer ni rečeno, da je popolen. Brez dvoma bo treba še mnogo studioznega dela, da bo ustrezal pogojem in zahtevam delitve osebnih dohodkov po delu v prosvetni stroki.

Jasno je tudi, da tega, niti kategega drugega primera pravilnika ne bodo mogle uporabiti v celoti vse šole. Pri izpopolnjevanju lastnih pravilnikov bodo morale šole upoštevati specifičnosti, ki se pojavljajo v njihovih pogojih in na katere smo deloma opozorili v tem uvodu in v samem pravilniku.

Vsekakor so načela, ki so služila kot osnova za sestavo osnutka pravilnika, poskus, ki teži dosledneje uveljavljati načelo delitve osebnih dohodkov po delu tudi v šolstvu. Prav je, da šole svoje izkušnje na področju delitve objavljajo in s tem pomagajo pri izpopolnjevanju in razvijanju sistema delitve dohodka in osebnih dohodkov v šolstvu.

Člen 16

Za plačevanje osebnih dohodkov se začasno uporabijo sredstva rezervnega sklada le v primeru, ko sredstva za osebne dohodke zaradi neenakomernega dotoka ali drugih nepredvidljivih okoliščin ne zadostujejo za izplačilo osebnih dohodkov. Ta sredstva je treba do konca leta vrniti v rezervni sklad.

Člen 17

V poslovni sklad prenese šola del sredstev rezervnega sklada samo v primeru:

— če iz drugih sredstev (amortizacija itd.) ne more nadomestiti vrednosti osnovnih sredstev, porabljenih v svoji dejavnosti,

— če je zavarovalnica, ki jo šola prejme v primeru delnega ali popolnega uničenja osnovnih ali obratnih sredstev, manjša, kot je nastala škoda,

— če so osnovna sredstva izločena kot neuporabna, njihova vrednost pa še ni odpisana,

— če bi šola pri prodaji osnovnega sredstva dosegla nižjo ceno, kot je njena knjižna vrednost.

Člen 18

V sklad skupne porabe se lahko prenesejo sredstva iz rezervnega sklada pod enakimi pogoji kot v poslovni sklad — v primeru, da je škoda nastala na sredstvih skupne porabe.

Člen 19

Sklad skupne porabe združuje sredstva, namenjena za družbeni standard, to je za vlaganje v sredstva skupne porabe (stanovanja, objekti, oprema, za razvedrilo delovnega kolektiva) in za druge izdatke, ki jih je po veljavnih predpisih mogoče kriti iz sredstev sklada skupne porabe. Sredstva za te namene se vkalkulirajo v ceno programa in se v celoti prenesejo v sklad skupne porabe.

Člen 20

Sredstva sklada skupne porabe se uporabljajo zlasti za:

— poravnavanje obveznosti, ki nastajajo v zvezi s pridobitvijo sredstev skupne porabe, npr. za odplačilo anuitet,

— za investicije v sredstva skupne porabe (stanovajske zgradbe, počitniški domovi in drugi objekti družbenega standarda) in to bodisi samostojno ali skupaj z drugimi organizacijami ali zavodi,

— za tekoče investicijsko vzdrževanje sredstev sklada skupne porabe, za njihovo zavarovanje in druge stroške, ki so v zvezi s sredstvi skupne porabe,

— za strokovno izobraževanje članov delovnega kolektiva, za zadovoljitev njihovih kulturnih potreb in za njih razvedrilo,

— za druge namene, ki so v skladu s potrebami šole in članov delovnega kolektiva.

Sredstva sklada skupne porabe ni mogoče uporabiti za osebne dohodke.

Sredstva za osebne dohodke

Člen 21

Osebni dohodki članov delovnega kolektiva so odvisni od višine sredstev za osebne dohodke, ki so vkalkulirani v ceno storitev šole in od gospodarjenja s sredstvi. Osebni dohodki se razdeljujejo med člane delovnega kolektiva po vrednosti delovnega mesta, po obsegu in kvaliteti opravljenega dela posameznika.

Osnove in merila za razdeljevanje osebnih dohodkov določa poseben pravilnik o razdeljevanju osebnih dohodkov, ki ga sprejme delovni kolektiv (svet) šole.

Člen 22

Iz sredstev za osebne dohodke, ki se obračunavajo v posameznem obračunskem obdobju, se najprej izdvojijo rezerva osebnega dohodka in višina ...% teh sredstev.

Rezerva osebnega dohodka se uporabi: — za izplačilo vseh nadomestil osebnega dohodka, ki se ne refundirajo, razen nadomestil za redni letni dopust;

— za izplačilo drugih obveznosti, ki bremenijo sredstva za osebne dohodke. Nadomestila osebnega dohodka in druga izplačila iz rezerve osebnega dohodka se ne smatrajo kot akontacija, ampak kot dokončno izplačilo.

Člen 23

Preostali deli osebnih dohodkov so sredstva, ki ostanejo delovnemu kolektivu za redni obračun in ki se razdelijo glede na udeležbo vsakega člana pri doseženem splošnem učinku šole. Osnove za razdeljevanje osebnega dohodka in druga merila za razdelitev teh sredstev se določijo s pravilnikom o razdeljevanju osebnih dohodkov ob upoštevanju načel, ki jih določa ta pravilnik.

Delovni kolektiv lahko del sredstev za osebne dohodke prenese v sklade šole.

Končne določbe

Člen 24

Ta pravilnik velja od dne....., ko ga sprejme delovni kolektiv (svet šole) in se uporablja od dne.....

II. Primer pravilnika o delitvi dohodka

Na osnovi... členov Statuta je svet Osnovne šole..... na seji dne..... sprejel

PRAVILNIK O DELITVI DOHODKA

Splošne določbe

Člen 1

V cilju nadaljnega razvijanja samopraviljanja in aktivnega sodelovanja delavcev v gospodarstvu ter oblikovanju in delitvi dohodka po vloženem delu, se izošče celotni dohodek deli po določbah tega pravilnika v skladu s Statutom in splošnimi predpisi.

Člen 2

Ta pravilnik ureja delitev dohodka na osebne dohodke in sklade v Osnovni šoli..... na način, ki bo zagotavljal razvoj šole in stalno večal zainteresiranost delavcev za skrbno gospodarjenje in aktivno upravljanje.

Člen 3

Osnove in merila za delitev celotnega dohodka zagotavljajo takšno delitev, da so zagotovljena sredstva za pokrivanje materialnih stroškov in amortizacija, da so članom kolektiva zagotovljeni primeri in od rezultatov dela odvisni osebni dohodki, za sklade pa primerna sredstva za dvig splošne življenjske ravni, za pokrivanje drugih obveznosti in potreb.

Oblikovanje in delitev celotnega dohodka

Člen 4

Dohodek se ustvarja s plačili za opravljene naloge oziroma za izvršitev delovnega programa. Šola deli celotni dohodek tako, da pokriva vse materialne izdatke (režijske in funkcionalne), ki nastajajo v zvezi z delom šole. Ostanek je dohodek, ki ga deli na osebne dohodke in sklade.

Člen 5

Celotni dohodek šole se evidenčno ugotovi in razdeli ob tromesečnem obračunu. Dokončni obračun se opravi z zaključnim računom. Vsa izplačila osebnih dohodkov do zaključnega računa so akontacije osebnega dohodka.

Člen 6

Celotni dohodek in njegova delitev se predvidi v vsakoletnem finančnem načrtu. S tem je določeno tudi razmerje delitve na osebne in materialne izdatke. Sredstva za sklade, vkalkulirana v ceno programa dela, se v celoti prelijejo v namensko sklade (poslovni sklad in sklad skupne porabe).

Člen 7

Sredstva za sklade, katera je upoštevati ob kalkulaciji cene storitev šole (povračilo), se smejo uporabiti za kritje materialnih stroškov in izplačilo osebnih dohodkov le v naslednjih primerih:

— če plačnik do dogovorjenega roka ne poravnava zneska, za katerega sta se šola in financer pogodila kljub temu, da je šola izpolnila program v pogledu obsega in kvalitete;

— če so cene materiala in uslug znatno (za več kot ...%) porastle, financer pa ni zagotovil sredstev, iz katerih bi šola pokrivala razlike v cenah;

— če nastopi izredna — v programu dela in finančnem planu nepredvidena — potreba po določenem materialu za potrebe pouka ali investicijskem popravilu v šoli, financer pa ne more zagotoviti ustreznih sredstev.

Člen 8

Če v finančnem načrtu predvidena sredstva za materialne izdatke zaradi slabega gospodarjenja ali napačnega planiranja ne zadoščajo za pokrivanje vseh materialnih stroškov, ki nastajajo v zvezi z izvajanjem delovnega programa, bo šola te stroške pokrivala iz sredstev za osebne dohodke, razen v primerih iz 7. člena tega pravilnika.

Člen 9

Prihranki, doseženi pri materialnih stroških, se delijo na osebne dohodke in sklade (poslovni sklad) tako, da je pri večjem odstotku doseženega prihranka zagotovljeno hitrejša naraščanje skladov. Delitev doseženih prihrankov pri materialnih stroških se vrši po naslednji tabeli:

% doseženega prihranka	delež za oseb. dohodke	delež za sklade
do 5 %	90	10
nad 5-10 %	80	20
nad 10-15 %	60	40
itd.		

I. varianta:
Odstotek doseženega prihranka se ugotovi tako, da se znesek prihranka pri materialnih stroških, dosežen v obračunskem obdobju, deli z zneskom planiranih materialnih stroškov za isto obdobje.

II. varianta:
Odstotek doseženega prihranka pri režijskih (variabilnih) stroških se izračuna tako, da se vsi režijski stroški (razen stroškov kurjave in stroškov investicijskega vzdrževanja) preračunajo na enega učenca in primerjajo z istovrstnimi stroški na enega učenca, realiziranimi v minulemu letu. Na enak način se ugotovi tudi odstotek prihranka pri materialu za pouk in drugih stroških pouka.

Opomba: Šola se bo odločila za tako obliko ugotavljanja prihrankov in si po-

stavila takšna razmerja delitve prihranka, ki ustreza njenim prilikam in je rezultat odločitve kolektiva na osnovi analize stroškov po vrstah in višini.)

Člen 10

Neporabljena sredstva za ostale funkcionalne izdatke (nabava učbenikov, nabava knjig za knjižnico, pomoč in nagrade učencem in organizacijam) se ne smatrajo kot prihranki in se zato v celoti prenesejo v naslednje obračunsko obdobje za enak namen. Enako tudi prihranki pri izdatkih za kurjavo in investicijsko vzdrževanje. Prihranki, doseženi pri tovrstnih režijskih in funkcionalnih izdatkih namreč niso rezultat prizadevanja delovnega kolektiva, ampak so posledica drugih okoliščin (potrebe po močnejšem ali slabšem ogrevanju, konkretne potrebe in možnosti izvedbe popravila, od kriterijev za razdeljevanje pomoči in nagrad učencem itd.).

Člen 11

Če je pri kalkulaciji sredstev za osebne dohodke, vzeta za osnovo sistemizacija delovnih mest, se del sredstev za osebne dohodke, ki posameznikom ni izplačan zaradi neustrezne izobrazbe, prenese v sklad skupne porabe za namene strokovnega izobraževanja.

Sredstva za sklade

Člen 12

Sredstva, ki se s finančnim načrtom in s periodičnimi obračuni izdajajo za sklade, se dokončno razporedijo z zaključnim računom.

Člen 13

Šola ima naslednje sklade: poslovni sklad, rezervni sklad in skla skupne porabe.

Člen 14

V poslovni sklad se stekajo sproščena sredstva amortizacije, sredstva, ki so s finančnim načrtom predvidena za nabavo učil, opreme in druge investicije, dohodki od prodaje učil in opreme, del prihranka pri materialnih stroških po 9. členu tega pravilnika.

Sredstva poslovnega sklada se uporabljajo za nakup učil in opreme, za adaptacijo, dozidavo in gradnjo šolskih objektov v skladu z delovnim načrtom šole.

Člen 15

Sredstva za rezervni sklad se vkalkulirajo v ceno dejavnosti šole in se predvidijo v finančnem načrtu. V sklad se razporedijo z zaključnim računom.

Rezervni sklad se uporablja:

— za kritje poslovne izgube, ugotovljene z zaključnim računom,

— za posojila za izplačevanje osebnih dohodkov,

— za vlaganje v poslovni sklad,

— za vlaganje v sklad skupne porabe.

III. Primer pravilnika o delitvi osebnih dohodkov

Po... členih statuta Osnovne šole je svet šole (delovna skupnost) na svoji seji dne..... sprejela

PRAVILNIK O DELITVI OSEBNIH DOHODKOV OSNOVNE SOLE

Pravilnik o delitvi osebnih dohodkov osnovne šole (v nadaljnjem besedilu šola ali zavod) določa oziroma ureja:

1. delitev sredstev za osebne dohodke,
2. osnove za razdeljevanje osebnih dohodkov po delovnih mestih,
3. ugotavljanje delovnih uspehov,
4. izračun vrednosti točke, obračun osebnih dohodkov,
5. plačilo za podaljšan delovni čas, nadomestila osebnih dohodkov, nagrade, povračila potnih, selitvenih in drugih stroškov,
6. končne določbe.

1. Delitev sredstev za osebne dohodke

Clen 1

Osebnih dohodkov (v nadaljevanju OD) se izplačuje članom delovne skupnosti iz sredstev, ki jih določa pravilnik o delitvi dohodka šole.

Clen 2

OD članov delovne skupnosti je odvisen od delovnega mesta, izobrazbe, izkušenosti in kvalitete dela ter obsega dela. Za enako delo dobijo člani delovne skupnosti ob enakih pogojih enak OD.

OD se izplačuje v obliki mesečne

Clen 3

akontacije za nazaj v povprečju prejšnjega ocenjevalnega obdobja in se obračunava na osnovi ocenjevanja kvalitete opravljenega dela ob zaključku polletja in ob koncu drugega polletja (ali ob koncu tromesečja).

Končni obračun za poslovno leto se izvrši z zaključnim računom. Če se članu delovne skupnosti v ocenjevalnem obdobju menja osnovne za razdeljevanje OD iz 2. poglavja tega pravilnika, je treba njegovo osnovo popraviti.

Clen 4

Sredstva za OD je treba razdeliti tako, da se za vsako leto posebej zagotovi sredstva

- za izplačilo rednih OD,
- za izplačilo za podaljšan delovni čas, za delo po pogodbi in nagrade.

2. Osnove za razdeljevanje OD po delovnih mestih

Clen 5

Na zavodu so delovna mesta ocenjena tako:

1. ravnatelj 76 točk
2. pomočnik ravnatelja 68 točk
3. računovodja 60 točk
4. tajnik 53 točk
5. knjižničar 55 točk
6. učitelj za predmetni pouk 55 točk
7. učitelj za razredni pouk 53 točk
8. socialni delavec 55 točk
9. logoped 55 točk
10. hišnik 48 točk
11. kurjač 48 točk
12. snarilka 35 točk
13. kuharica 37 točk

Članom delovne skupnosti, ki imajo višjo strokovno izobrazbo, je dodati k osnovi delovnega mesta 8 točk, če imajo visoko strokovno izobrazbo pa 16 točk.

(Opomba: V členu 5 je naveden primer ocene delovnih mest za samostojno osnovno šolo s 40 oddelki. Ker je obseg dela na posameznih delovnih mestih, predvsem tehničnih in administrativnih, po šolah različen, bo morala vsaka šola delovna mesta analizirati in pri tem upoštevati obseg dela in delovne pogoje ter postaviti primerna medsebojna razmerja med posameznimi vrstami delovnih mest.)

Clen 6

Član delovne skupnosti, ki opravlja poleg rednega dela, določenega s statutom zavoda, še posebne naloge, ki so v zvezi z organizacijo šole in pouka, dobi za opravljeno delo dodatne točke, ki jih je prišteji k osnovi:

1. razredništvo do 30 učencev 3 točke
2. razredništvo do 35 učencev 3,5 točke
3. razredništvo nad 35 učencev 4 točke
4. varuštvo kabinetov in zbirke točk.

(Opomba: Za varuštvo kabinetov in zbirke je treba določiti število točk, ki

ustreza obsegu dela v posameznem kabinetu ali zbirki.)

Clen 7

Ravnatelju in pomočniku ravnatelja se za obseg dela, ki je odvisen od števila oddelkov, prizna na oddelek:

- ravnatelju po 0,7 točke
- pomočniku ravnatelja po 0,4 točke

Clen 8

Socialnemu delavcu in tajniku se za večji obseg dela (nad 20 oddelkov) prizna za vsak nadaljnji oddelek po 0,2 točke.

Clen 9

Izkušnost se lahko prizna samo članu delovne skupnosti, ki je opravil strokovni izpit. Izkušnost priznava svet šole na predlog ravnatelja ali kateregakoli člana delovne skupnosti.

Za določanje izkušenosti se uporablja od časa, ko je opravil strokovni izpit, naslednja lestvica:

	na osnovo
1. st. 0 do 3 let — učitelj s strok. izp.	4 %
2. st. 4 do 8 let — deloma izkušen	8 %
3. st. 9 do 17 let — srednje izkušen	13 %
4. st. 15 do 20 let — izkušen	18 %
5. st. nad 20 let — povsem izkušen	22 %

Prosvetnemu delavcu, ki nima strokovnega izpita, se osnova iz 5. člena zmanjša za 10 %.

Ako je prosvetni delavec dosegel večjo (manjšo) stopnjo izkušenosti, mu lahko svet šole prizna višji (nižji) odstotek točk, kot je to mogoče na osnovi njegove delovne dobe. To odločitev je treba pismeno obrazložiti.

Clen 10

Za določanje izkušenosti administrativnega osebja se uporablja naslednja lestvica:

— od 0 do 3 leta	4 % na osnovo
— od 4 do 8 let	8 % na osnovo
— od 9 do 14 let	13 % na osnovo
— od 15 do 20 let	18 % na osnovo
— nad 20 let	22 % na osnovo

Ako je administrativni uslužbenec prizadeven in je glede na uspešnost svojega dela dosegel večjo (ali v obratnem primeru manjšo) stopnjo izkušenosti, mu lahko svet šole prizna višji (nižji) odstotek točk, kot je to mogoče na osnovi njegove delovne dobe. To odločitev je treba pismeno utemeljiti.

Clen 11

Pri tehničnem osebju se namesto kategorije izkušenosti upošteva stalnost na delovnem mestu in to:

— od 1 do 2 let	4 % na osnovo
— od 3 do 5 let	8 % na osnovo
— od 6 do 10 let	12 % na osnovo
— od 11 do 15 let	16 % na osnovo

Clen 12

Učitelju, ki nima polne učne obveznosti (22 ur), je treba obračunati razliko do polne učne obveznosti tako, da se izračuna vrednost njegove učne ure v točkah in vsoto neopravljenih učnih ur — izraženo v točkah — odšteje od skupnega števila doseženih točk.

3. Ugotavljanje delovnih uspehov

Clen 13

Merila za ocenitev uspeha dela pedagoških delavcev so razvrščena v tri kategorije:

1) kvaliteta vzgojnega dela	faktor 20 do 50
2) kvaliteta poučevanja	15 do 45
3) delež posameznika pri izboljšanju dela delovne skupnosti in šole	0 do 10

Uspeh posameznika:

Tabela za ocenjevanje	Izredni	Odlični	Nadpovprečni	Povprečni	Zadovoljni	Zadostni	Slabi
vzgoja	50	48	47	46	44	42	40—20
pouk	45	43	42	41	40	38	36—15
delovna skupnost	10	9	8	7	5	3	0
Skupaj	105	100	97	94	89	83	76—35

Pri ocenjevanju kvalitete je treba upoštevati tudi vmesne faktorje.

Ad 1). Pri določanju faktorja za kvaliteto vzgojnega dela je treba upoštevati, kako pedagoški delavec:

— uvaja učence v spoznavanje odnosov med ljudmi v socialistični družbi in jih navaja na ustrezno ravnanje;

— oblikuje zavest skupnosti in tovarštva pri učencih;

— oblikuje v učencih čut pravičnosti v pogledu delitve dela, upoštevanja enakopravnosti med spoloma v družini in družbi, razvijaj v njih zavest družbene odgovornosti in discipliniranosti;

— oblikuje učencem socialistični odnos do dela;

— seznanja učence z bojem naših in drugih narodov za svobodo, z našo družbeno ureditvijo, z družbeno-ekonomskimi in kulturnimi pridobitvami človeštva ter jih tako vzgaja v duhu socialističnega bratstva, humanizma in internacionalizma;

— odkriva učencem vrednote in lepote njihove okolice ter jih uvaja v estetsko doživljanje umetnostnih stvaritev;

— navaja učence na aktivno sodelovanje pri vzgojnem in izobraževalnem delu;

— pri učencih razvija solidno intelektualno, čustveno in idejno osnovo za življenje v naši skupnosti in jih preko aktivnega dela usposablja za sodelovanje pri razvijanju zdravih družbenih odnosov in pravičnih individualnih pojmovanj v naši skupnosti;

— ima sam korekten in human odnos do učenca in družbenega okolja, v katerem deluje.

Ad 2). Pri določanju faktorja za kvaliteto poučevanja je treba upoštevati, kako pedagoški delavec:

— posreduje učencem predpisano učno snov ter jih navaja k razumevanju in smiselnej uporabljanju pridobljenega znanja;

— uvaja učence v razumevanje osnovnih zakonitosti razvoja v naravi in družbi in jim s tem daje temelje za oblikovanje znanstvenega pogleda na svet;

— razvija pri učencih vedoželjnost, sposobnost za opazovanje, za kritično mišljenje in za samostojno umsko delo ter ustvarja s tem pogoje za njihovo nadaljnje šolanje in samoizobraževanje;

— uvaja in uspešno uporablja nove učne metode;

— razvija dodatno delo z učenci in zaradi tega dosega boljše učne rezultate;

— kako se pripravlja na pouk;

— uporablja učila, ki so na voljo;

— izboljšuje in korigira svoj podrobni učni načrt in ga izpopolnjuje;

— kako pripravlja učne ekskurzije in izkušnje uporablja pri pouku.

Ad 3). Delež posameznika pri izboljšanju dela in ugleda šole je lahko ocenjen s faktorjem od 0 do 10. Pri določanju faktorja je treba upoštevati, ali prosvetni delavec:

— predlaga in pomaga pri izvaajanju vsebinskih in organizacijskih izboljšanj učno-vzgojnega dela na zavodu;

— posreduje svoje strokovno, pedagoško in drugo znanje ostalim članom kolektiva;

— sodeluje pri planiranju učno-vzgojnega procesa na šoli;

— sodeluje v organih upravljanja šole in jim pomaga pri izvrševanju nalog;

— prizadeto in požrvalno deluje za afirmacijo šole kot učno-vzgojnega zavoda v krajevni skupnosti;

— sodeluje z družbenimi organizacijami in organi družbene samouprave ter omogoča njihovo boljše delovanje s svojim znanjem in idejno razgledanostjo;

— redno zasleduje strokovno in pedagoško literaturo in pridobljeno znanje uporablja;

— se udeležuje dela aktiva svojega delovnega področja;

— hospitira in se udeležuje učno-vzgojnih posvetov.

Clen 14

Merila za ocenitev dela socialnega delavca so razvrščena v tri kategorije:

1) kvaliteta vzgojnega dela	faktor 20—50
2) povezovanje socialnega dela na šoli z delom izven šole	10—35
3) delež socialnega delavca pri izboljšanju dela učiteljskega zbora in dvigu ugleda šole	5—20

Uspeh:

Tabela za ocenjevanje	Izredni	Odlični	Nadpovprečni	Povprečni	Zadovoljni	Zadostni	Slabi
vzgoja	50	48	47	46	44	42	40—20
povezovanje izven šole	35	34	33	33	30	28	26—10
delovna skupnost	20	18	17	16	15	13	10—5
Skupaj	105	100	97	94	89	83	76—35

Pri ocenjevanju kvalitete je treba upoštevati tudi vmesne faktorje.

Ad 1). Socialni delavec se ocenjuje glede na izvršeni plan dela in glede na to, kako je obravnaval posamezne naloge (površinsko, formalno reševanje problema, ali poglobljeno in pretehtano), upoštevaje številne in raznovrstne možnosti za urejanje problema in posega vanje.

Ocenjuje se sposobnost socialnega delavca, da teoretsko znanje in ugotovitve izsledke izkoristi čim boljše pri odločitvah in ukrepih v praksi.

Vzporedno s tem se meri njegova samostojnost, iniciativnost in avtoritativnost pri strankah in sodelavcih.

Ad 2). V tej osnovi je zapodena ocena za število in vrsto stikov izven šole, ki dopolnjujejo delo socialnega delavca na šoli (obiski na domu ter obiski in stiki v drugih oblikah z družbenimi organi in organizacijami ter institucijami, ki se ukvarjajo s sorodno problematiko).

Ad 3). Navedena oznaka ponazoruje prizadevanje in osebno prizadevnost socialnega delavca pri opravljanju nalog ali izdelavi predlogov organizacijske ali strokovne narave, pomoč socialnega delavca učiteljskemu zboru in posameznim pedagoškim delavcem, zlasti razredniku pri spoznavanju socialnega okolja, iz katerega izhajajo učenci, in njegova strokovna pomoč pri reševanju socialnih problemov.

Clen 15

Pri ocenjevanju ravnatelja je treba upoštevati:

1. izvrševanje nalog ravnatelja kot pedagoškega vodje šole faktor 20—50
2. izvrševanje nalog ravnatelja kot upravnega vodje šole 10—35
3. delo ravnatelja kot samoupravnega organa in njegov odnos do drugih samoupravnih organov, njegovo prizadevanje za izboljšanje dela zavoda kot celote in njegove afirmacije navzven 5—20

Uspeh:

Tabela za ocenjevanje	Izredni	Odlični	Nadpovprečni	Povprečni	Zadovoljni	Zadostni	Slabi
pedagoški vodja	50	48	47	46	44	42	40—20
upravni vodja	35	34	33	32	30	28	26—10
samoupravljanje	20	18	17	16	15	13	10—5
Skupaj	105	100	97	94	89	83	76—35

Pri ocenjevanju kvalitete je treba upoštevati tudi vmesne faktorje.

Ravnatelja ocenjuje svet delovne skupnosti zavoda tako, da obvezno upošteva strokovno mnenje zavoda za prosvetno-pedagoško službo.

Pri ocenjevanju pomočnika ravnatelja je treba upoštevati:

1. izvrševanje gospodarskih nalog in nalog organizacijskega značaja:
 - nadzor nad opravljanjem administrativno-tehnične službe in dežurne službe na šoli;
 - skrb za opremo in vzdrževanje šolskih prostorov (naloge oskrbnika premoženja);
 - izvrševanje neposrednih administrativnih nalog (priprava urnika, poročil, statističnih podatkov, nadomeščanja, šolska kronika) 20—50
2. izvrševanje nalog v zvezi z delom samoupravnih organov in organizacij učencev:
 - pripravljanje in sodelovanje pri izdelovanju gradiva za seje organov upravljanja;
 - sodelovanje s šolsko skupnostjo in ZMS, pionirsko organizacijo 10—35
3. izvrševanje nalog pedagoško-inštruktivnega značaja:
 - hospitacije in sodelovanje z aktivni;
 - predlogi za izboljšanje pedagoškega dela na šoli 5—20

Uspeh:

Tabela za ocenjevanje	Izredni	Odlični	Nadpovprečni	Povprečni	Zadovoljni	Zadostni	Slabi
gospodarstvo in organizacija	50	48	47	46	44	42	40—20
samoupravljanje in organizacije učencev	35	34	33	32	30	28	26—15
pedagoške naloge	20	18	17	16	15	13	10—0
Skupaj	105	100	97	94	89	83	76—35

Pri ocenjevanju kvalitete je treba upoštevati tudi vmesne faktorje.

Clen 16

Merila za ocenjevanje računovodje in administrativnega osebja:

1. poznavanje predpisov 15-50
2. ekonomičnost poslovanja in ažurnost 10-35
3. odnos do družbene imovine in varčevanje z materialom 5-20

Uspeh posameznika:

Tabela za ocenjevanje	Izredni	Odlični	Nadpovprečni	Povprečni	Zadovoljivi	Zadostni	Slabi
poznava predpisov	50	48	47	46	44	42	40-15
ekonomičnost poslovanja in ažurnost	35	34	33	32	30	28	26-15
odnos do imovine in varčevanje	20	18	17	16	15	13	10-5
Skupaj	105	100	97	94	89	83	76-35

Clen 17

Merila za ocenjevanje tehničnega osebja:

1. natančnost in zanesljivost pri delu 20-50
2. čuvanje družbene imovine in štednja z materialom 10-25
3. delovna disciplina 5-20
4. samostojnost v okviru službe 0-10

Uspeh posameznika:

Tabela za ocenjevanje	Izredni	Odlični	Nadpovprečni	Povprečni	Zadovoljivi	Zadostni	Slabi
natančnost, zanesljivost čuvanje druž. imovine	50	48	46,5	45,5	44	42	40-15
delovna disciplina	25	24	23,5	22,5	21	19	17-10
disciplina	20	19	18,5	18	17	16	14-5
disciplina	10	9	8,5	8	7	6	5-0
Skupaj	105	100	97	94	89	83	76-35

Clen 18

Ako je bil član delovne skupnosti v . . . ocenjevalnih obdobjih zaporedoma ocenjen z oceno »zadosten«, se mu izkušnost, ki jo ima priznana po členu 7., zmanjša za eno stopnjo. Če je član delovne skupnosti v več ocenjevalnih obdobjih ocenjen z oceno »slab«, se mu zmanjša izkušnost iz 7. člena na 2. stopnjo izkušnosti (deloma izkušeni).

(Opomba: V pravilniku o delovnih razmerjih bi lahko šola določila, da se delavcu, ki je v času . . . let dosegel oceno »slab«, lahko odpove delovno razmerje.)

Clen 19

Kvaliteto dela delavcev na šoli ocenjuje pedagoški vodja, pri čemer uporablja: Zakon o osnovni šoli, statut šole, pravilnik o delitvi osebnih dohodkov, delovni program zavoda) in ostalo pedagoško dokumentacijo. Pri ocenjevanju upošteva mnenje strokovnih organov v šoli in zavoda za prosvetno-pedagoško službo. Dokončno oceno članov delovne skupnosti potrdi samoupravni organ. O ocenah posameznikov je treba voditi ustrezno dokumentacijo.

Clen 20

Član delovne skupnosti lahko zahteva od komisije pisno obrazložitev ocene.

Clen 21

Član delovne skupnosti, ki se ne strinja z oceno, se lahko v osmih dneh pritoži na samoupravni organ zavoda; ta mora ugovor in razloge za ugovor obravnavati najkasneje v osmih dneh po dopetju.

V primeru, da se upravni odbor, ocenjevalna komisija in pritoženc ne zedinijo, se zadeva predloži svetu šole, ki izreče končno odločitev, proti kateri ni pritožbe.

4. Izračun vrednosti točke, Višina in obračun OD

Clen 22

Vrednost točke je izračunati tako, da se:

1. od sredstev, ki so določena za izplačilo OD za redno delo (člen 4 — poglavje 1), se odštejejo najprej družbeneajatve;

2. tako dobljeni znesek predstavlja skupne neto prejemke članov delovne skupnosti, ki jih je treba deliti z 12; dobljeno vsoto sredstev delimo s številom točk iz členov: 5-6-7-8-9-10 in 11.

Clen 23

Višina OD se izračuna tako, da:

1. se število točk, ki jih je dosegel član delovne skupnosti po 2. poglavju pravilnika, pomnoži s faktorjem, ki ga določijo ocenjevalna komisija po določbah 3. poglavja tega pravilnika;

2. produkt osnovne in faktorja se pomnoži z vrednostjo točke in deli s 100

(obrazec:

skupno število točk × faktor × vrednost točke)

3. tako dobljeni rezultat je mesečni dohodek člana delovne skupnosti za preteklo ocenjevalno obdobje;

4. mesečni dohodek člana delovne skupnosti se nato pomnoži s številom mesecev v ocenjevalnem obdobju in odšteje od skupne vsote, ki jo je prejemal član delovne skupnosti kot akontacijo v preteklem ocenjevalnem obdobju; razliko je treba obračunati z akontacijami preteklega ocenjevalnega obdobja;

5. izračun je treba dokumentirati z obračunskim listom.

Clen 24

V naslednjem ocenjevalnem obdobju se izplačuje mesečna akontacija v skladu s 3. členom tega pravilnika.

Samoupravni organ lahko določi povprečni faktor za izplačilo akontacije v naslednjem ocenjevalnem obdobju.

5. Plačilo za podaljšan delovni čas, plačilo nadomestil OD, nagrad, povračila potnih, selitvenih in drugih stroškov

Clen 25

Člani delovne skupnosti prejmejo plačilo za povečan obseg dela za posebno

delo v naslednjih šolskih organizacijah in drugih dejavnostih šole:

- šolska skupnost,
- pionirska delovna brigada in pionirska organizacija,
- zveza mladine,
- rdeči križ,
- taborniki,
- športno društvo,
- šolski pevski zbor, ako ni zjet v učno obveznost (to oceni na osnovi realizacije delovnega programa in določi višino plačila po uspehu dela).

Clen 26

O nagradah članov delovne skupnosti odloča samoupravni organ na predlog članov delovne skupnosti ali pedagog, vodje šole. Predlog mora biti obrazložen s konkretnimi podatki oziroma s potrebno dokumentacijo. Nagrade se lahko izplačajo:

1. za uspešno in kvalitetno izpopolnitev posameznih nalog, ki so zahtevale izredno delo in posebno prizadevanje;
2. za posebno pomembne predloge in misli, na podlagi katerih je vsa delovna skupnost dosegla odlične uspehe;
3. za izredno odlikovanje in požrtvovalno delo.

Clen 27

Ura podaljšanega delovnega časa se plača pedagoškemu osebju:

- na stopnji razrednega pouka za učno uro din
- na stopnji predmetnega pouka za učno uro din

Cena učne ure se izračuna po doseženem OD posameznika v preteklem obračunskem obdobju (ali kako drugače: pavšal, povprečna cena učne ure po stopnji izobrazbe ipd.).

Clen 28

Za supleno s pripravo prejme učna moč nadomestilo po 27. členu tega pravilnika.

Za supleno brez priprave (nadzor) prejme učna moč polovični znesek, določen po 27. členu.

Clen 29

Z zunanji sodelavci sklene ravnatelj šole pogodbo o honorarni zaposlitvi ali začasnem delovnem razmerju. Pogodbo

lahko sklene z uslužbencem, ki je v stalnem delovnem razmerju, le, ko predloži dovoljenje ustanove, v kateri je zaposlen, da sme opravljati honorarno delo.

Clen 30

Službena potovanja — prevoz na delo se obračunavajo v skladu z zakonitimi predpisi.

Clen 31

Članom delovne skupnosti se priznava pravica za nadomestilo za ločeno življenje, če v kraju delovnega mesta ne morejo dobiti stanovanja in živijo ločeno od družine. O upravičenosti in višini nadomestila odloča po veljavnih predpisih svet šole.

Clen 32

Za čas študijskega dopusta, orožnih vaj, botniškega ali porodniškega dopusta, pripora in preiskovalnega zapora se izplačujejo OD po veljavnih predpisih.

Končne določbe

Clen 33

Ta pravilnik je sestavni del statuta Osnovne šole

Spreminja se lahko po postopku, ki je določen za potrditev celotnega pravilnika.

Spremembe se lahko izvršijo na predlog tretjine članov delovne skupnosti in samoupravnih organov.

Clen 34

Predlog pravilnika ali spremembe pravilnika ali posameznih določil pravilnika morajo biti 8 dni na vpogled in razpravo. Vsak član delovne skupnosti lahko da svoje predloge, o katerih mora razpravljati delovna skupnost, o spremembi pa odloči svet šole.

Clen 35

Pravilnik stopi v veljavo, ko ga potrdi svet šole.

Clen 36

Pravilnik je bil sprejet na seji sveta šole dne in se uporablja od

Skonjane nad knjigo pravilje

RUDARSKI ŠOLSKI CENTER V VELENJU: ODLIČNO!

Rudarski šolski center v Velenju, ki je največja rudarska šola v Sloveniji, združuje več poklicnih šol: za rudarje, kovinarje in električarje. V šolo se lahko vpišejo vsi, ki so dokončali šest razredov osemletke. Tisti pa, ki so že izpolnili sedemnajsto leto, se lahko vpišejo v enoletno šolo za polkvalificirane rudarje — pomočnike kopačev.

Ze sedaj prihajajo prošnje za naslednje šolsko leto za sprejem v to šolo. Letos je v obeh poslopih centra 700 učencev, predvidevajo pa, da jih bo jeseni okrog 1000.

V centru imajo že tretje leto pouk v srednji tehniški šoli — v oddelku za rudarje, kjer bo trajal pouk pet let. Tesna povezava teoretičnega dela s praktičnim zagotavlja, da se bodo rudarji dobro pripravili za svoj poklic.

Bodoči rudarji imajo svojo šolsko jamo in lastno proizvodnjo, s katero se vzdržujejo. Nad sto mojstrov in učiteljev vzgaja in uči fante, ki so se odločili za rudarski poklic. Preteklo leto so zgradili zanje še eno — moderno urejeno — šolo. V njej opremljajo laboratorije in uvajajo kabinetni pouk.

Izobraževanje učencev postaja tu vse bolj pomembno. Merila za ocenjevanje so vsako leto strožja, kar je tudi razumljivo. Mehanizirana jama zahteva rudarja, ki ni le fizično močan, temveč tudi strokovnjak in vsestransko razgledan človek. Uvajanje novih metod v jami in uvajanje novih strojev terja vse več znanja in učnih prizadevanj učencev.

Pred nedavnim je bil sestanek vseh učencev šole, na katerem so analizirali učne uspehe predzadnje redovalne konference. Učni uspeh je 70%. Na sestanku so obsojili neupravičeno izostajanje nekaterih učencev in sklenili, da bodo izboljšali delovno disciplino in učne uspehe. Za uresničitev teh sklepov bo poskrbela mladinska organizacija z razrednimi aktiviti.

Letos so si ogledali rudarski šolski center socialni delavci in psihologi iz vse Slovenije. O njem poročajo tudi novinarji vseh jugoslovanskih časnikov. Pogled v knjigo vtisov, ki jo hranijo v rudarskem šolskem centru, pove, da so pogoji, v katerih se izobražujejo mladi rudarji, odlični. Šola s sodobnimi avdiovizualnimi sredstvi omogoča kvaliteten pouk. Mojstri odkrivajo učencem na delovnih mestih številne operacije, ki jih morajo poznati.

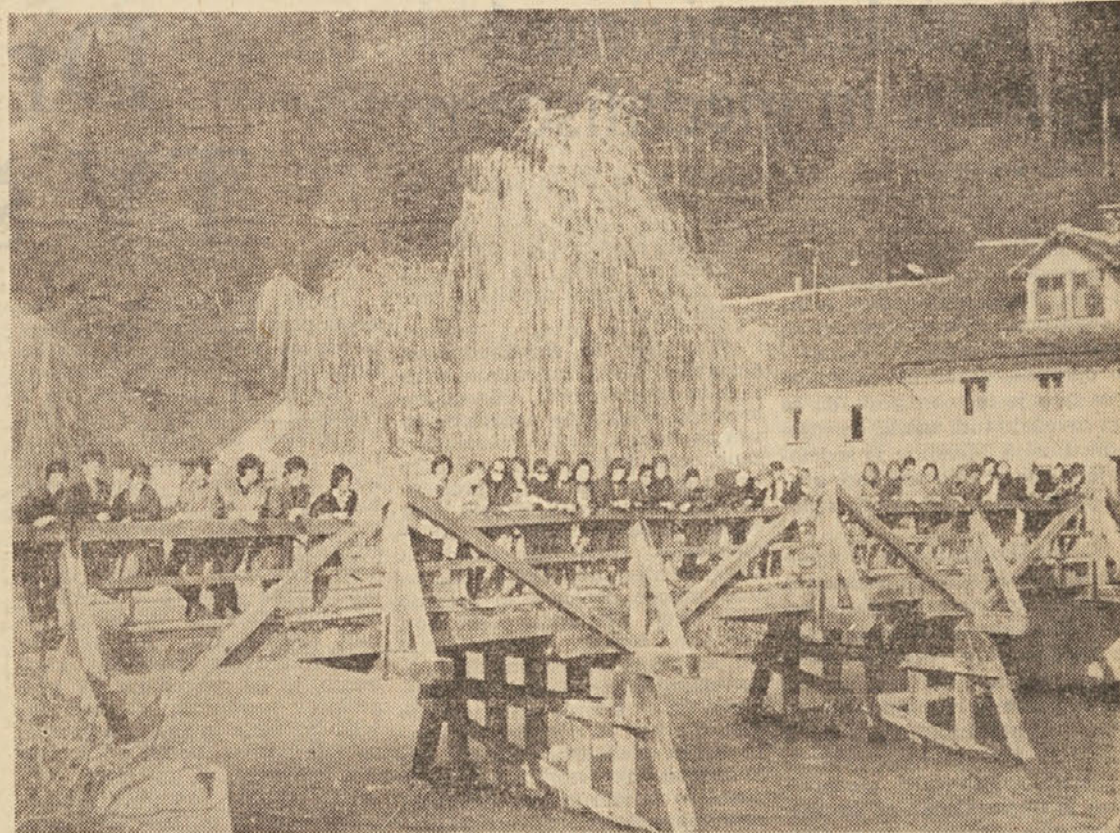
Domovi, v katerih preživljajo učenci preostali čas, so udobni. Prostorji za učenje, svetle spalnice, topla voda — to je le del udobja.

Malo je tistih, ki so se prestrašili dela v jami. Red, dobra hrana in stanovanje (vsega tega učencem ni treba plačevati) so dovolj vabljivi pogoji za to, da učenec ostane.

Učenci razmišljajo in kujejo načrte: rudnik jim bo odrezal dober kos kruha. In perspektiva veljenskoga rudnika je jasna. Sleherni mlad rudar, ki bo discipliniran in pripravljen pridno de-

lati, si bo lahko uredil v Velenju prijetno življenje. V tretjem letniku rudarske srednje šole je sedaj 60 fantov, ki bodo že čez mesec dni zapustili šolske klopi. Proizvodnja bo sprejela mlade strokovnjake, mladi kopači pa na delovnih mestih prav gotovo ne bodo pozabili vsega tistega, kar jim je dala premišljena, strokovno neoporečna in dobronamerna učiteljeva beseda. Prepričani smo, da se ne bodo ti mladi ljudje, ki jih je Velenje priklenilo s svojo lepoto in sta jih teorija in praksa uvedla v poklic, nikdar izneverili svojemu poklicu. Zbledeli so trenutki strahu, o katerih so pisali v prvih spisih, in domotožje, ki so ga premagovali prvo leto. Na težke razmere, v katerih so živeli nekateri, preden so spoznali Velenje, je ostal le še spomin. Misli teh fantov so danes uprte v prihodnost: v premost, ki jim bo dal jasno zasluzek in delo.

Šolsko leto gre h kraju in kmalu se bodo v tradicionalnem skokovnem teku na izletu v Kamniku srečali rudarski čeladi in svetilki. Srečno!

Dijakinje srednje vzgojiteljske šole iz Ljubljane na izletu v Kamniku (Foto Letinič)

ŠOLSKIM IZLETOM JASNEJŠE CILJE

Solski izleti so nedvomno ena najtežjih in najodgovornejših učiteljevih nalog. Kot za vsako delo je treba tudi zanje imeti nekaj izkušenj. Ekскурzije med šolskim letom so navadno dobro pripravljene in povezane s poukom, medtem ko je z izleti ob koncu šolskega leta precej drugače. Le-ti so zaradi obilice drugih zaključnih del na šoli in splošne utrujenosti učiteljev največkrat slabo pripravljene.

Organizacijske priprave za izlet potekajo navadno v naslednjem vrstnem redu: najprej določimo cilj izleta in prevozno sredstvo, nato začnemo z zbiranjem denarja in prispevkov. To zaradi

iznajdljivosti učiteljev, ki organizirajo izlet, navadno uspe, medtem ko se morajo manj podjetni zadovoljiti z izleti na krajše razdalje, kar vzbuja negotovost in občutek neenakopravnosti. Vsekakor bi morali izlete pripravljati bolj načrtno: otroci iz nižjih razredov naj bi s postopoma ogledali ožjo domovino, učenci višjih razredov pa bolj oddaljene kraje. Temu primerno naj bi se porazdelila tudi finančna sredstva, pri čemer bi bilo treba upoštevati tudi socialno šibkejšo učence.

Prosta izbira izletov privede večkrat do nesoglasij, ker se učenci ne morejo zediniti, kam bi odšli na izlet. Zato predlagamo takšen cilj, ki ga bodo z navdušenjem sprejeli vsi učenci.

Prav gotovo ni najbolje, niti zanimivo, da otroci ves dan prebijajo le na kopanju ali v toplih. Vprašanje je namreč, če je izlet, na katerem otrok ne vidi nič lepega, sploh potreben. Ta dan naj bi izletniki preživeli res prijetno, tako da bi se ga radi spominjali celo v poznejših letih.

Izkušen pedagog si bo za izlet pripravil podoben načrt potovanja. Če mu je pot že znana, bo lahko vključil vanj elemente domoznastva, estetike in drugo. Posebej bo izkoristil čas med vožnjo, pri načrtovanju pa mora upoštevati še vrsto elementov: zabavo, nadzorstvo, spremljevalce, prehrano, prvo pomoč itd. Posebno pozornost naj posveti tistim otrokom, ki jih starši zaradi prepoznavnosti ali premajhne skrbnosti ne pripravijo dovolj dobro za izlet — njihovi obleki in prehrani.

Vodja izleta naj se z učenci že v šoli pogovori o načrtu izleta in naj pokrajino, kamor bodo potovali, pred izletom tudi zgodovinsko in zemljepisno obravnava. Tako se ne bo pripetilo — kot je navada — da učenci prvi čas vožnje vneto ogledujejo že dobro znano pokrajino, ko pa se vozijo skozi neznane kraje, utrujeni posedejo (saj so odšli na pot nepreprosti), južinjajo in se ne zmenijo za lepoto pokrajine.

Vodja izleta in njegov spremljevalci naj opozorijo učence na zanimivosti; povedo naj jim, da bodo južinjali vsi v določenem

kraju in naj se v začetku vožnje raje zabavajo. Vse to pa mora biti neprisliljeno in tovariško, saj je izlet med drugim tudi zblizanje učitelja z otroki, ki mu na izletu marsikaj zaupajo. — Tako pripravljen izlet pa bo uspešen le, če bo dovolj spremljevalcev. Le-te si izberimo v pionirskem starševskem svetu in DPM, ki tudi drugače spremljajo naše otroke in jim pomagajo. Nikdar ne peljimo sami otrok na izlet. Lahko se zgodi, da otrok v mestu izgubi orientacijo in se nam izgubi. Na takšen izlet pa bodo ostali samo žalostni spomini.

Pri načrtovanju je treba predvideti tudi vremenske nepravilike in v primeru slabega vremena spremeniti smer potovanja. Nepridipravom, ki jim izleta ne smemo zabraniti, poverimo posebne naloge, da ne bodo hodili po svojih poteh. Poiščejo naj kraje, zanimive za fotografiranje, na vlaku naj zapirajo vrata in okna, pazijo naj, da ne bo kdo česa pozabil na vlaku itd.

Dvodnevni izleti za manjše učence niso priporočljivi. Nočna vožnja jih vse preveč utruja in kaj pomeni otroku morje, ki ga vidi zjutraj meglenega in sivega, namesto oblubljenega modre barve? Sredi dneva ga mučita vročina in žeja, enkratno kopanje pa še zdaleč ni zadostno nadomestilo za tolikšen napor.

Morda grešimo, ko vse preveč silimo na morje, ko pa je še toliko drugih lepih krajev, ki jih otroci še ne poznajo. Otroci sam se ne zna odkrivati lepote, zato ga učimo opazovati. Fotoamaterji naj slikajo načrtno in tisto, kar je res vredno posnetka.

Otrokom, ki imajo več denarja, je težko omejevati zapravljanje, zato naj vodja izleta pravčasno zagotovi denar, ki je potreben za vstopnine, kosilo in prenočišče, ostalo pa naj po izletu učencem vrne. Izogibajmo se priložnosti za zapravljanje, ki pri socialno šibkejših povzroča nezadovoljstvo.

Se marsikaj bi lahko napisali o izletih. Med drugim ne smemo pozabiti tudi na učiteljevo razgledanost. Kako naj vodi učitelj otroke na izlet, če sam ne pozna

naše domovine, njenih zanimivosti in lepote, zgodovine in pokrajinskih posebnosti, življenja in ljudskih običajev, kulture in industrije?

Sindikati — sicer samo nekateri — organizirajo vsako leto krožna potovanja po Jugoslaviji, ker je to nujno potrebno, obenem pa vseeno še zelo malo v

primeri s tem, kar bi moral učitelj videti in znati. Naša dežela se tako naglo spreminja, da bi bilo treba vsako leto zagotoviti sredstva za takšno študijsko potovanje prosvetnih delavcev. Sicer se nam bo zgodilo, da bodo učenci vedeli o nekem kraju več kot učitelj.

Stajanko Alfonz

Srečno pot, Ivan!

(Razmišljanje)

Zgodnje zimsko popoldne je Sin je pravkar prišel iz šole. Stara navada je, da se najprej pogovoriva, kako je bilo v šoli. Vesel sem, da mi pove ne le o uspehih v razredu, temveč tudi o vseh neprijetnostih, ki ga težijo. »Ati, danes sem dobil samo trojko. Včeraj sem pisal kontrolno za dvojko.« Sicer pa, kdo bi vse našteval! To mi je všeč, saj vidim, da želi povedati vse odkrito zato, ker vsake slabe ocene ne obravnavamo s klofutami.

Malo je otrok, ki bi se radi učili vsega, kar sprejemajo v šoli. Prevladujejo določena interesna nagnjenja, ki so odvisna od nešteti vzrokov. Zdi se mi, da je med temi bistven učiteljev odnos do določenega predmeta, ki ga posreduje. Zanimanje pri učencih bo vzbudil npr. učitelj, ki zna na zanimiv način posredovati zemljepis in tako na neprisliljen način prikazati naravne lepote naše domovine in drugih dežel. Podobno je z drugim predmeti. Zelo pomembno je, da učiteljev odnos do nekega predmeta ni suh, birokratski. Razumljivo je, da učitelj ni vedno lahko govornik prizadeto, ker je pač človek, ki ni vedno enako razpoložen in vedno enako spočit. Ne smemo pa pozabljati, da učenčevim očem pri pouku ničesar ne uide. Prav ničesar. V njegovem mnenju o določenem predmetu bo vedno prevladovala kompleksna slika, ki pa je močno odvisna od njegove razvojne stopnje.

Menda se vse premalo zavedamo, da je učiteljev odnos do predmeta tesno pogojen z učenčevim odnosom do učitelja in do predmeta, ki ga poučuje. Zato bi morali ml. šolniki storiti vse, da bi bil naš odnos do predmeta čim boljši. In odnos do učencev v tem predmetu?

Se vedno se dogajajo skoraj nemogoče stvari: profesor je edini v razredu, ki zna snov za odlično, še vedno vzkipi jeza in pride v splošno in žaljivo zmerjanje. Kako si vendar lahko mislimo, da smo s tem učence streljili in jih motivirali za nadaljnje učenje? Učinek je mnogokrat prav nasproten.

Ni hujšega ob preverjanju znanja kot privilegiranje nekaterih v razredu. Zdi se, da je že zdavnaj minil čas, ko smo o tem govorili in tako delali.

Te opazke so usklajene z učenčevim odnosom do določenih predmetov. Tudi otrok, čeprav ne dovolj kritičen, kaj hitro dojamemo učiteljeve metode in njegov interes do predmeta. Takole je reklo trinajstletno dekle: »Najprej nas tovarišica ozmerja; nato napišem nekaj stavkov, zatem pa pravi: »Naučite se dve strani!« Iz izjave, ki bi jo lahko marsikaj posplošili, je mogoče marsikaj sklepati.

Prav nevarno je, da negativen odnos učitelja do nekega predmeta poruši tudi učenčev odnos do tiste snovi. Se huje je, če je učitelj v razredu neprizadet birokrat, ki mehanično deli ocene in se ob njih niti ne nasmehi, niti

ne razjezi. Naša največja napaka je, da na pohvalo dobrega, naučenega kaj radi pozabljamo. Vedno znova pa se vznemirjamo ob negativnih ocenah. Takrat smo pripravljeno pridigati celo uro, kar pa je mnogokrat povsem neučinkovito. Ali ne bi v minutah, ko so trije, štiri učenci v razredu, obravnavano snov dobesedno reproducirali, pokazali naše veselje in v dveh treh stavkih skromno pohvalili najbolj marljivo? Učenci bi v takih trenutkih čutili, da se z njimi veselimo uspehov. To otroci tudi radi pripovedujejo doma. Zato pomeni takšna pohvala tiho in uspešno pobudo.

Učenci so za nas vse preveč le številke v razrednici. Kot da v njih ni vedrine in mladosti. Pred dnevi pride naš fant domov in zopet začneva vsakdanji pogovor: »Učiteljica me je danes vprašala branje. In še več kaj, ati! Pomisli! Fantu, kj je doma na vrhu Graške gore, vsak dan zaželi srečno pot. Tako dobra je naša tovarišica!« Oba nekaj trenutkov molčiva. (Zagledal sem se v njegov resni, malce zamišljen obraz). Se vedno slišim: »Naša tovarišica je tako dobra!«

Toliko pozornosti do vsakega učenca. Tudi do tistega, ki je doma visoko na Graški gori. Toliko ljubezni premore le dobra učiteljica. Kdo bi si mislil, da tudi otroci opazijo take dobre vsakodnevne izjave v razredu. Potem nastaja nov odnos, ki ga povedo besede: Jaz imam tovarišico tako rad.

Ni dvoma, da se v takih pristranskih situacijah otrok v razredu sprosti. Občuti ljubezen druge matere, vzporedno s tem pa se oblikuje njegov odnos do predmetov, ki jih učiteljica poučuje. Tako dragoceni in hkrati tako redki so taki pristranski odnosi v naših šolah. Ali niso (delno) prav zaradi slabih, neživljenjskih odnosov naš samih do otrok, slabi tudi učni uspehi?!

Eno je gotovo: čim bolj se bomo poskušali približati otroku, poskušali razumeti njegove vsakdanje objektivne težave, toliko bolj se bo navezal na nas in tem raje se bo učil. Zanimiva bi bila analiza razreda, v katerem poučuje tak učitelj. Nedvomno pa je, da se učenčev odnos do predmeta ujema z odnosom do učitelja.

Samo hladno delo in trdo, neusmiljeno ocenjevanje ne bo dvigalo učenčeve morale za snov. Motivacije ni. Pred nedavnim sem se pogovarjal s tehnikom, ki je vsa štiri leta srednje šole zamenjal jezik. Vzrok: konflikt s profesorjem, ki je bil zanj krivičen. Podobnih konfliktov je dosti in kdo je potem kriv, če nekdo vse življenje mrzi predmet in nastaja pri tem velikanski vakuum v osebnosti.

Da, premalo mislimo na odnose. Vse preveč smo togi in zato je tudi mnogo preveč negativnih ocen, čeprav ne trdim, da so samo odnosi krivi klavnih uspehov.

Dvajset let beograjskega »Prosvetnega pregleda«

Na slovesni skupni seji predsedstva republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti SR Srbije in uredništva »Prosvetnega pregleda«, ki je bila dne 23. aprila v beograjski osnovni šoli »Djuro Đaković«, so proslavili 20. obletnico izhajanja časopisa prosvetnih, znanstvenih in kulturnih delavcev SR Srbije »Prosvetnega pregleda«. Od dne 24. aprila 1945 pa do danes je izšlo 700 številki tega časopisa na več kot 3600 straneh.

Na slovesnosti je sekretar republiškega sekretariata za izobraževanje Bora Pavlovič predal v imenu predsednika SFRJ Josipa Brozja Tita odlikovanje članom uredništva. Velimir Sokolović, ki je govoril v imenu republiškega odbora sindikata družbenih delavcev Srbije, je med drugim poudaril, da je »Prosvetni pregled« spremljal in podpiral dinamične spremembe v družbeno-ekonomskem razvoju naše države, posebej seveda na področju prosvete. Prispeval je nemajhen delež k reševanju številnih vprašanj na tem pomembnem področju našega življenja.

Prva številka »Prosvetnega pregleda« je izšla z namenom, da bo služil časopis »predvsem kot pregled vseh naporov posameznikov in uspehov, ki so usmerjeni v izboljšanje in krepitev prosvetnega dela in uravnavanje tega dela v pogumno, zdravo in napredno smer. List bo tudi mobilizator vseh sil v boju za narodno prosvetljanje in rast kulture...« Polnih 20 let opravljaja »Prosvetni pregled« z uspehom to svoje poslanstvo, s čimer je nadaljeval tradicijo naprednega socialističnega prosvetno-šolskega, predvsem predvojnega učiteljskega in medvojnega tiska.

Urednik »Prosvetnega pregleda« Rade Vuković je dejal, ko je govoril o dvajsetletni poti tega časopisa, da se je »Prosvetni pregled« zapisal v zgodovino naše vojne periodike in je edini šolski, prosvetno-pedagoški časnik pri nas iz tistih dni, ki izhaja še sedaj. V nadaljevanju je med drugim opozoril, da je »Prosvetni pregled« iz leta v leto, ko je aktivno sodeloval v procesu naših socialističnih gibanj, preživljal skupaj s šolstvom vse faze, ki jih je le-to prešlo v zadnjih dveh desetletjih.

Ta časopis, ki ga izdaja sindikat delavcev družbenih dejavnosti SR Srbije, je izhajal v naklad od 8000 do 17.000 izvodov (v letu 1965). Samo v zadnjih desetih letih so ga izdali okrog 4,5 milijona izvodov. V prvem obdobju je imel »Prosvetni pregled« 930 sodelavcev, sedaj pa jih ima že okrog 1150. Danes je ta časopis,

V počastitev 20. obletnice osvoboditve so pripravili učenci osnovne šole Frana Levstika v Ljubljani glasbeno akademijo, na kateri so nastopili mladinski zbor, zbor kitaristov in solisti. Na sliki: kitaristi 8. razreda pod vodstvom glasbenega pedagoga Martina Zgajnarja (Foto Švabič)

Sodelovanje med šolami in gledališčem

Veliko govorimo o tem, da bi morale vse kulturne institucije, kino podjetje in družbene organizacije hoditi v šole...

upamo, da se bo ta način dolgo časa obdržal in da bo to sodelovanje rodilo resnično lepe uspehe.

Prav lepo in vzpodbudno za gledališče pa je zanimanje srednjih in strokovnih šol. Mnoge šole redno obiskujejo predstave izven abonmaja...

Mariborsko gledališče se v polni meri zaveda svojega poslanstva in zato vsako leto prilagaja repertoar zahtevam publike...

Velika vrednost otroške predstave je v tem, da otroke pritegne, še večja je, če otroka pridobi tako, da bo drugič spet želel v gledališče.

Zal pripravi gledališče običajno samo eno predstavo za otroke v eni sezoni. Letos je v tem oziru bila izjemna sezona...

Ura pravlje v Pionirskem domu v Jaroslavu (ZSSR)

Polonca Stefanec

Drugo leto rednega TV šolskega programa

Drugo leto rednega TV šolskega programa gre h kraju. Prav je, da ob tej priložnosti zabeležimo nekaj dosedanjih zapažanj.

Število TV naročnikov bo v Sloveniji kmalu doseglo sto tisoč. To pomeni, da postaja televizija tudi pri nas izredno učinkovit kulturno-prosvetni medij.

Ideja, da naj bo šola sestavni del celokupnega programa, je bila TV postajam skupna že od začetka.

Ugotovitve na nekaterih mednarodnih simpozijih o radijski šoli. Koncept o smotrih in fiziognomiji TV šolskih oddaj je ostal vse do danes precej odprti in široki...

V zadnjem času sem se lahko nekoliko pozanimal o vtisih in stannju pri nekaterih tovariših in na šolah, kjer tudi spremljajo šolski program.

Nedavno tega so občani, med katerimi je bilo mnogo prosvetnih delavcev, razpravljali na zbirnih urah o občinskih družbenih načrtih in proračunih.

»Najbolj tipična je za nekaj dosedanjih izvedb pripomba, da so bile preveč »zgoščene«.

zadnji številki PD tudi tov. Dolničar: časovna tesen petindvajsetih minut ter vsebinski obseg oddaje. Zadeva ni tako zamotana, kot morda izgleda.

Na kraju želimo zabeležiti še sugestijo k programu za prihodnje leto. Izposojevalnica »Sava film« nas preko PD redno obvešča o novih šolskih filmih.

Za kroniko naj zabeležimo še edino TV šolsko uro v zadnjih

14 dneh, »Partizansko liriko in grafiko«, za dan OF. Na marsikateri šoli je verjetno odpadla, upajmo pa, da so jo mnogi učenci in tudi odrasli gledali vsaj doma.

RISTO ROZEK

Jesenice: Pestro izvenšolsko delo

Po podatkih za letošnje šolsko leto je bilo v jeseniški občini vključenih v 38 krožkih osnovnih šol 1251 učencev (37%), v petih gimnazijskih krožkih pa 62 (10%) dijakov.

Učenci in dijaki jeseniških šol so s svojimi nastopi precej prispevali k oblikovanju kulturno-prosvetne dejavnosti v občini.

Izvenšolsko dejavnost vodijo in usmerjajo prosvetni delavci, pa tudi solarji sami — prostovoljci.

Iz življenja in dela sarajevskih šol

Več šolskega prostora!

Na področju vseh sarajevskih občin — Centra, Ilidže, Vogošča in Novoga Sarajeva — je 80 osemletnih učencev s prosvetnimi delavci (učitelji, predmetnimi učitelji in profesorji), ki žive in delajo v teh šolah, kažejo, da so problemi povsod več ali manj enaki.

Sicer je dejstvo, da ima Sarajevo nekaj nad 20 lepo urejenih osemletnih v novih šolskih poslopih, kjer so moderne naprave, kabineti, učila itd., vendar pa je prav tako res, da je nad polovico tovrstnih šol še vedno v starih in dotrajanih poslopih.

Za ilustracijo samo en primer: v sedmih sarajevskih šolah — Vuk Karadžić, Razija Omanović, Ivan Čankar, Miljenko Cvitković, Slobodan Vuković, Blagoja Parović in Sliviše-Strahimir Kranjčević — imajo troizmenski pouk, vsako pa obiskuje po 1500 učencev, ki so raz-

vršeni v 32 oddelkih. V teh šolah delajo prosvetni delavci tako rekoč »non stop«, od jutra do večera. Težav ni malo.

Te dni smo obiskali nekaj osemletnih v Sarajevu in se pozanimali, kako delajo samoupravni organi, upraviteljski odbori in sveti v ožjem in širšem smislu.

Vse sarajevske šole imajo pravilnike o nagradjevanju, ki temeljito na vrednostni točke, in prav tako je zelo važno, da ljudje, ki sprejemajo te pravilnike, poznajo zakonske predpise in druge statutarne obveze.

Občani Sarajeva menijo, da bo vprašanje šolskega prostora v tem mestu kmalu rešeno, kajti občine so predvidle nova sredstva za izgradnjo šolskih poslopih, tako da se bodo sedanja zmožnosti precej povečale.

Božo Blažič

IZREDNI SESTANEK

Suhoparna kronika nekega kolektiva

V šoli zabrni telefon. Tajnica dvigne slušalko k ušesu in posluša glas onstran žice; glas je globok, nekam ukazovalen, ves hud in nasršen; govori tovariš funkcionar, mož, ki je občinski skupščini odgovoren za delo javnih služb in je obenem predsednik kadrovske komisije.

»Kdo je tam?«
»Oprostite, tajnica osnovne šole...«
»Pokličite direktorja!«
Nekam plašno odloži slušalko, v prsih jo nekaj tišči, pri srcu čuti nervozno drhtenje, vedoč, da na občini nekaj kuhajo in še vroče bo pogoltnil tovariš direktor, ki njej toliko pomeni, saj je ves njen in njegova je ona, samo uradno seveda, sta začuda usklajena in težko bi prenesla bolečino, če bi se direktorju kaj pripetilo.

Stopi na hodnik, iz zepa potegne notes, poišče v njem črko »S«, kar pomeni — sredi, in tam vidi, da je direktor zdaj v razredu, inšpicira tovarišico Mačon, profesorko risanja, ki žive ne more videti, a vendar je kar naprej v razredu, kakor da ji hoče dokazati, kako majhna je v njegovi veličini, kako nepomemben člen v senzi podrejenih. Ponizno, skoraj prenežno potrka na raskava

vrata in samo za hipec pogleda v razred, pa vseeno vidi zravnano postavo tovarišice Mačon, sliši njen čudovit glas, vidi vabljen nasmeh, ki dela Mačonovo ponižnost in ne skromnost, v vsem tem je neka čudna zavest, ki jo tajnica in direktor in še nekateri člani šolskega kolektiva s tako težavo prenašajo.

»Tovariš direktor, telefon!«
In tovarišica Mačon ne pogleda v vrata, kakor da je pri vratih nepotreben nič, nekdo, ki ga primerja s kaparjem na sadnem drevesu ali lubadarjem na smreki sredi gozda, porasli s robidovjem in trnjem.

Direktor zapre beležnico, vstane, se z rokami oprime katedra, vojaško zategne telo in suho pripomni:
»Tovarišica, kar nadaljujte.«
Potem stopi v pisarno, dvigne telefonsko slušalko in vpraša, toda glas zdaj ni več suh in ukazovalen, temveč je pobarvan z narajeno ponižnostjo, z nečim, kar dela človeka nepomembnega, nizkega:

Tukaj direktor osnovne šole. Želite, tovariš Funkcionar?
In tovariš Funkcionar odločno zahteva:
»Prinesite mi karakteristiko tovarišice Mačon!«

Direktor ospuje: karakteristiko tovarišice Mačon? Minili so časi nenehnih karakteristik. Kaj neki se je zgodilo? In karakteristike so lahko sila različne. Če smo koga hoteli pohvaliti, je morala biti karakteristika svetla, čista in jasna; če pa smo koga grajali in ga hoteli postaviti v vrsto družbi škodljivih ljudi, potem je morala biti karakteristika kar najbolj črna, težka kot svinec. In naša tovarišica Mačon: bo grajana, hvaljena, ponižana, povišana? Moral bi tovariš Funkcionarju zastaviti neko določeno vprašanje. Toda ne: treba je biti previden!

»Tovariš Funkcionar, naj bo karakteristika izrpnna, od rojstva do danes?«

»Ne! Govori naj o idejnosti njenega pouka!«

Direktor se praska za ušesom. Popraska se enkrat, dvakrat in večkrat. Tajnica, ki to gleda, razume to praskanje, ve, da je šef zaskrbljen in da je treba pomagati. In tajnica rada pomaga. Razumljivo: v tem je stvar zaupanja.

»Kaj se je zgodilo?«
»Nič. Napisala bova karakteristiko tovarišice Mačon.«

Sedla sta za pisalno mizo, grizla konico svinčnika, iskala pri-

merne besede, učene izraze in običajne fraze, tu in tam kaj prečrtala, popravila, dodala, potem tajnica udarja na tipke pisalnega stroja, direktor pa narekuje stavke, počasi, besedo zlagaja k besedi. Potem karakteristiko še enkrat skupaj prebereta, se rahlo nasmeheta in direktor odide na občino.

Potem pride še drugo obvestilo: karakteristiko sestavijo še bivši predsednik upravnega odbora, sedanji predsednik sveta šole, predsednik sindikalne podružnice in svetovavec.

Prispe tretje obvestilo: popoldne, ob 17. uri, izredni sestanek kolektiva osnovne šole številka ena!

Nihče še ne ve, kaj ima tovariš Funkcionar za bregom. Naravno: tovariš Funkcionar je pač najvišja instanca in take instance morajo imeti tajnosti, sicer v svojem obstoju niso prav nič zanimive, nimajo potrebne udarne sile.

Popoldne: sedemnajsta ura, po hodniku udarjajo koraki, v risalnici je zbran ves kolektiv, tudi tovarišica Mačon je tu, vsa razigrana in včasih pove dovptil in se glasno smeje; tudi drugi se smeji in mnogi občudujejo to sproščeno naravo, to njeno lepoto, elegantnost in skromnost, ki pa ni skromnost, tako trdi direktor in še nekateri, temveč je čisto navadna in hudobna zavist. Sicer pa vlada tišina, le cigaretni dim sili v strop, v priprosto okno, kjer skozi reže uhaja razredna prašina.

Potem vstopijo: najprej tovariš Funkcionar in njegova tajnica, ki bo pisala zapisnik, nato direktor s tajnico, predsednik sveta šole, bivši predsednik upravnega odbora, svetovavec in predsednik sindikalne podružnice. Posedejo v že naprej pripravljene stole, lepo se razporedijo, nagonško in podzavestno, kakor pač funkcija in položaj zahtevata, kakor zahteva pravilo bontona: od zgoraj navzdol.

Predsednik sveta šole otvori sestanek, pozdravi tovariša Funkcionarja, pozdravi svetovalca, nato interne predstavnike ter vse člane kolektiva. Zdaj pove tudi dneveni red:

Religija in naša idejnost pri pouku.

Razno.
Potem se obrne k tovarišu Funkcionarju in prosi, naj poda referat; tovariš Funkcionar vstane, zravnata telo in strogo oči meje kajakovost razpoloženja; svetovalec se ironično nasmeha, direktor si popravlja kravatno, natančno na gradnico jo potisne, da rdeči soji izpade iz brezmadene beline nove srajce; sicer pa vlada molk, nekta pritajena radovednost, naveličana monotonočnost in togosti tisočerih sestankov.

Tovariš Funkcionar zapiči pogled v tovarišico Mačon, potem ga hitro umakne, kakor da je pogled zadal na ostrino, na strupeno puščico, ki zna, tako zdaj hitro doumeva govornik, prileteti na izhodiščno mesto; tega pa je nekoga strah, vendar ta spakendrana nečestnost ne spada na tako odgovoren položaj.

Uro in pol traja referat, ki je prepoln čudovitih fraz, samih ponavljanih zgodovinskih izrekov Marxa, Engelsa, Lenina, našega Tita, ki je pobarvan s tradicijami naše krvave revolucije, naslojen na našo ustavo, najvišji zakon, ki ločuje Cerkev od države, ki terja od vseh izobraženih državljanov, najbolj to prizadeti prosvetarji, da je vse njihovo delo in hotenje idejno čisto; potem nenadoma iztegne suho roko in predlog kazalec kaže na tovarišico Mačon.

»In kako mislite vi, profesorka Mačon?«

Zdaj se v risalnici nekaj premakne, podzavestno in nehoti se desetine parov oči obrne v smer, kjer sedi tovarišica Mačon, in vsi vedo in čutijo, da se je v nečem, kar je zdaj tudi na diani, pregrešila in bo morala to hudo napako pred vsemi zagovarjati; zdaj vedo, zakaj so tu člani kolektiva in vsi glavači, zunanji in interni, čutijo, zakaj je bil sklican ta izredni sestanek učiteljskega kolektiva.

Tovarišica Mačon se najprej rahlo vznemiri, potem plane na nogo, stoji sredi desetih sedečih sotovarišev, usta se razširijo v rahel posmeh, toda oči so mirne, kakor da čutijo puščico, ki jo je nekdo izstrelil in zdaj plava po nemirnem ozračju in nje konica čaka, da se zasadi v ržtev, ki jo je nekdo postavil v naprej določen cilj.

»Strinjam se z referatom, tovariš načelnik!«

Toliko in nič več. Sede med sotovariše in se ozre naokoli.

»Učenci, aktivni udeleženci pri lastnem oblikovanju«

Zavod za prosvetno pedagoško službo v Mariboru je pri Založbi Obzorja izdal nov priročnik za učitelje.

Ze sam naslov priročnika pove, da se je zavod PPS v Mariboru spoprijel z aktualnim, zelo težkim in načelnim vprašanjem, ki ga poleg ostalih terjaja šolska reforma od našega učiteljstva: vzgojiti ter izobraziti učenca tako, da bo na bodočem delovnem mestu aktiven in samostojen član svoje delovne organizacije.

Novi priročnik vsebuje šest razprav o vprašanih, ki terejo naše učiteljstvo, katere težko rešuje ter zato zahteva, da mu pri tem pomagamo. Priročnik je nastal empirično; učitelji so razmišljali in razpravljali o problemih, kot so: aktivnost in samostojnost učencev, razredne in šolske skupnosti, znanje, ki naj traja, ocenjevanje tega znanja, interesi otrok ter tehnika in otrok.

Pedagog Gustav Šilih in Tone Ferlic sta v razpravi »Od aktivnosti do samostojnosti učenca« obdelala vprašanje, ki ga občuti naša mladina največkrat šele takrat, kadar nastopi svoje prvo službeno mesto. »Saj ni za nobeno rabo«, »ne najde se«, »ničesar ne more rešiti sam«, »sola ga ni vzgojila v samostojnega človeka« itd. To so očitki mladini, staršem pa tudi današnji šoli, kljub temu, da šola skuša realizirati načelo šolske reforme, ki zahteva razvijanje samostojnosti učencev. Da bi bilo teh očitkov čim manj naslovljenih na šolo, nudita avtorja v razmišljanje vprašanje samostojnosti v pedagoški svetilnici, tolačiča kaj in koliko prispeva pouk pri razvijanju samostojnosti in nakazuje glavne možnosti samostojnega dela učencev pri pouku. Vsekakor prepotrebna napotila za vsakega učitelja, ki želi, da bi bilo njegovo delo v prid posamezniku in družbi.

Dokaj izbrana razprava o šolskih in razrednih skupnostih, ki zajema utemeljenost skupnosti in njene odnose do ostalega življenja v šoli, je zelo uporabna napotila za učitelja. Razpravo je prispeval Švajcar Viktor Omeniti pa je treba, da je bila razprava napisana, predno smo dobili nova poimenovanja. Zato so potrebna dopolnila in seveda nova poimenovanja.

Mnogokrat je učna snov v šoli skrbno posredovana, premalo pa spominsko zasidrana. Prav zaradi tega smo učitelji večkrat nezadovoljni s svojim delom. Kako temu pomagati, nam svetuje Novak Alojz, avtor dokaj zajetne razprave »Učno načelo trajnosti znanja«. Pod tem naslovom je ob-

delan kompleks vprašanj, ki niso samo didaktičnega, ampak tudi širšega družbenega pomena.

Zelo težka vprašanja se je lotil Jože Pihler, ki je obdelal najakutnejše probleme ocenjevanja učencev. Učiteljstvo daje umne in praktične napotke, kako naj postopa, da bodo njegove ocene kvalitetnejše, objektivnejše in realnejše kot doslej.

Doslej smo zelo površno vrednotili vlogo otrokovih interesov pri izobraževanju in vzgajanju. Interese, ki so izredni pobudniki otrokove aktivnosti, puščamo mnogokrat vnevar samo zato, da ne podremo stereotipne zgradbe učnega ravnanja. S tem pa seveda puščamo iz rok koristna sredstva, ki bi poplemnitila vzgojo in izobrazbo ter bi pametneje interesno usmerjali naše otroke. Zanimiva študija o teh vprašanih pod naslovom »O otroških interesih«, katero je prispeval psiholog Janko Plečnik, bo prav gotovo zanimala vse učitelje, ki hočejo slediti načelu sodobne pedagoške psihologije.

Ob koncu vsebuje priročnik še razpravo Rajka Kladnika »Otrok in tehnika«. Vsekakor odlični prispevek, ki nas pouči o današnjem pomenu tehnike; predoči nam vpliv tehnike na otroka v predšolski dobi, za časa obveznega šolanja in srednje šolske dobe ter zelo uporabno povezuje tehnično vzgojo z izbiro poklica. Svoje izvajanje pa zaključuje s poglavjem »Vpliv tehnike na odraslega človeka«.

Ako bo priročnik našemu učitelstvu spodbuda k razmišljanju ter svetovanje in opora pri reševanju vsakodnevnih vzgojnih, didaktičnih in metodičnih vprašanj, bo tudi ta izdaja dosegla svoj namen.

KONČNIK DRAGO

»PIONIR« ob 20-letnici osvoboditve

»Pionir« proslavlja letos dvajsetletnico svojega izhajanja. Praznovanja svoje jubileje združuje z jugoslovanskimi pionirskimi igrami ob 20. obletnici osvoboditve.

K sodelovanju vabi vse svoje naročnike, bralce, pa tudi ostale pionirje, poverjenike in ostale zainteresirane, ki jim pomaga pri njihovem pedagoškem delu.

Tak je slavstveni Pionirjev program v letu novih jugoslovanskih pionirskih iger:

1. V mesecu oktobru bo izšla slavstvena številka Pionirja. Prikazala bo razvoj Pionirja vse od začetka. Na 88 straneh bodo pionirji in njihovi vzgojitelji našli izbor velikih števila pesmi in zgodb iz partizanskega »Slovenskega pionirja« in povojnega »Pionirja«. Zgodovinska lista bodo osvetlile številne reportaže. Ponatisnili bomo tudi kazalo petih števil »Slovenskega pionirja« in dvanajsetih povojnih letnikov. Pa tudi jubilejna številka bo prinesla marsikaj, kar boste lahko uporabili pri delu s pionirji. Zato ne bi smela ostati brez et številke »Pionirja« nobena šola, nobena šolska knjižnica.

2. Slavstvena seja »Pionirja« 25. maja 1965 v Crnučah nad Ljubljano. Za ta dan bodo učenci osnovne šole iz Crnuče pripravili kulturni program. Urediteljski »Pionirja« pa bo povabilo svoje sodelavce in predstojnike da bodo pripovedovali o osvoboditvi pred 20. leti.

Urednica Draga Tarnan pa bo izročila prehodno spominsko knjigo, v katero se bodo podpisali vsi častni gostje slavstvene seje revije »Pionir« dne 25. maja 1965 v Crnučah, šoli, ki ima relativno največ naročnikov na revijo »Pionir«.

3. Slavstvena seja ob zaključku Pionirskih iger v Crnučah 29. novembra 1965.

Ob zaključku Pionirjevega natjecanja bomo razdelili tudi nagrade; organizirali bomo razstavo vseh letnikov »Pionirja« in pregledali naše šolske liste. Prikazan bo tudi pravi partizanski miting.

PIONIRJEV NAGRADNI NATECAJ ZA NAJBOLJŠI ŠOLSKI LIST OB 20. LETNICI OSVOBODITVE

Večina naših šol izdaja svoj šolski list. Čas je že, da pregledamo to lepo dejavnost naših pionirjev in jo ocenimo.

Zato vabimo vsa pionirska uredništva po šolah, da nam pošljijo čim prej, najkasneje pa do konca letošnjega šolskega leta kratak opis urejanja svojega šolskega lista.

Vse poslano gradivo — posebno slavstvene številke in številke posameznih letnikov, bomo razstavili ob zaključku letošnjih jugoslovanskih iger.

Poslijeto naj na naslov: Urediteljski »Pionirja«, Ljubljana Titova c. 3. Na ovitek naj označijo: ZA PIONIRJEV NAGRADNI NATECAJ.

Urediteljski »PIONIRJA«

Polasti se je občutek, da je sama v neskončni praznini. Ali pa je ta občutek tudi utemeljen? Ne: ljudje so previdni, strah jih je, da bi jim nekdo sedel na vrat. Kako ponižanje v svoji karieri!

Tovariš Funkcionar bere karakteristike: vse so kratke, jedrinate. Bere glasno, poudarja besede, ki so mnogim popolnoma odveč, nepomembne. Direktor je napisal:

»Tovarišica Mačon Božena je stara petindvajset let in je profesorica risanja. Njen odnos do otrok je pravičen, vendar skoraj prelaskav. O idejnosti ne morem govoriti; tovarišica je na šoli samo nekaj mesecev; zamenjala je tovarišico Pečakarjevo, dolgoletno učiteljico risanja, ki je posvetila življenje risanju in oblikovanju otroških značajev.«

Bivši predsednik upravnega odbora:

»Tovarišica Mačon Božena je bila sprejeta na podlagi njenih spričeval, ki pričajo, da je bila izredno marljiva študentka; tovariš direktor je sicer vztrajal, da za to mesto ni potrebna visoka izobrazba, vendar je upravni odbor utemeljeno dokazal, da živi v zmoti; tovarišica Mačon je našo domnevo popolnoma in dosledno uzakonila.«

Predsednik sveta šole:

»Mačon Božena, profesorica risanja, je ena tistih mladih moči, ki posvečajo življenje šoli, njen odnos do vsega na šoli je tovarišinski in s človeške platí popolnoma pravičen, human.«

Predsednik sindikalne podružnice:

»Naj mi bo dovoljeno, da ob tej priliki povem svoje osebno mnenje, da je tovarišica Mačon tako rekoč duša našega sindikata, ki je, to moramo priznati, v svojem bistvu dokaj klavrn, temu pa smo krivi sami, in tovarišica Mačon daje tej monotoni sivini življenje.«

Glas svetovalca:

»Tovarišica Mačon sem dvakrat inspiciral in obakrat sem bil prijetno presenečen: njeno podajanje je čudovito, nazorno in učenci na razumljiv način pridobivajo znanje, ki ga nekje niso imeli; njena učna ura je delovna ura resničnega umetnika, slikarja.«

Tovariš Funkcionar guba čelo in reče direktorju:

»Vaše poročilo je dosti preskopno. Zakaj?«

Direktor se opravičuje, rad bi bil glasen, rad bi udaril po mizi in natočil čistega vina, pa se boji rotacije, ki je sicer zanj dokaj prizanesljiva, a vendar je direktorški stolček samo eden, pa čeprav se drži ta rotacija le horizontalno, v vertikalno se nameri, ne spušča, zakaj direze so klizave in zdrkniti z vrha v prepad je lahko tudi usodno.

»Tovariš Funkcionar, vljudno prosim, bodite konkretni!«

Povod je dan in tovariš Funkcionar pove jedro sestanka:

»Tovarišica Mačon, vi hodite k maši!«

V risalnici zavladala napetost, ki je podobna podzavestni radovednosti in neučakanosti po enkratni senzaciji. Kdo bo branil

gradiva (pisec ga, kolikor se da, tudi navaja), ki je zbrano v »Cankarju« v tako obširni meri in dosledno, da bi mogel vsak kritik, ki bi ga želel ponovno preveriti, napisati že sam novo delo. Izhajajoč iz tega gradiva na eni strani, na drugi iz temeljitega poznavanja literature, filozofije, zgodovine, literarnozgodovinskih tekstov o obdobju moderne v Evropi, se je Pirjavec s pomočjo primerjalne metode dokopal do samoniklih interpretacij ter komentarjev o nastanku in razvoju slovenske moderne in še predvsem o njeni osrednji osebnosti — Ivanu Cankarju.

Dušan Pirjavec je v literarnih delih Ivana Cankarja opozoril na malo poznane ali še sploh neraziskane značilnosti. Dokazal je, kaj je v Cankarjevem opusu odraz tujih literarnih in idejnih tokov ter vplivov tistega časa, kako je Cankar te vplive bodisi neposredno sprejel, si jih prilagajal in razmer njegove domovine. Ob enem je Pirjavec obširno analiziral jezikovne, stilistične in

sploh literarnoteorične posebnosti Cankarjevga pisanja, kar pomeni veliko in tudi pionirsko delo o Cankarju oblikovalcu.

Knjigo »Ivan Cankar in evropska literatura« je avtor porazdelil v tri dele z obširnimi podpoglavji, katerih vsak je zaokrožena celota, obenem pa se logično dopolnjujejo. Tako je že na zunaj dosegel jasnost, sredi ogromnega gradiva, ki ga suvereno obvlada, ne da bi se kdajkoli zapletel v nepotrebnost razpravljanje. Svežina Pirjavevega stila in jezika pa omogočata, da je njegov tekst »Ivan Cankar in evropska literatura« tudi prijetno branje in delo dostopno širšemu občinstvu.

Kristina Brenkova: KO SI BIL MAJHEN

V letošnjem školskem letu je izšla v Kurlički knjižnici tudi drobna knjižica Kristine Brenkove: Ko si bil majhen.

Avtorice poznajo naši otroci predvsem po gledaliških delih, igran za otroke, v katerih so mnogi tudi večkrat nastopali. Znanе so tudi njene kratke črtice o Andreju.

V največjih knjižnici pa nam posreduje svoje spomine iz narodno-

osvobodilne borbe. Pravzaprav jih pripoveduje svojemu sinu, ki se je rodil sredi vojne. Vendar lo pripovedovanje ni suho čubjanje dejstev, knjižica je bolj lirčna proza, avtorica pripoveduje pa je prečeta z globoko prizadetostjo. Ta prizadetost vpliva sugestivno in čustveno prizadene mladega bralca.

Nekakšen vodilni motiv, ki je dal knjižici tudi naslov in se skozi vse deli ponavlja kot refrain, je: Ko si bil majhen. Ta veže tudi vse kratke zgodbe v enotno kompozicijo. Že sam naslov otroka privlači, saj vemo, kako rad postuša vse, kar je povezano z njegovimi otroškimi leti, ki se jih ne more spomniti. V vseh zgodbah ima otrok tudi pomembno vlogo. Pomembno je že njegovo rojstvo v ječi. Pomembna je njegova vloga in celo delo v vojni, ko pod njegovim blazno in v njegovih plenicah prevaža mati orodje in ilegalni tisk. (Slovenski poročevalci). Pomembno je njegovo pritrjevanje materi v tesnobnih trenutkih, da bo kmalu konec vojne, da se bo leta Ana vrnila, da bo očka pisal, čeprav otrok sam ne ve, čemu pritrjuje.

Pisateljica zna tudi lepo in konkrtno, otroku razumljivo, polslikovito, nekatere abstraktne pojme, s katerimi se tudi v šoli mnogokrat srečujemo in smo marsikdaj v zadregi, ko ne vemo, kako bi jih najbolje pojasnili. Kot primer navajam, kako razlaga sinku, kaj je nasilje.

— Kaj je nasilje, mama?

— Kako naj ti povem, kaj je nasilje? Igra se na dvorišču s peskom in kangelico in si pravkar sezidal hišo. Pa pride na dvorišče velik fant, sunje z nogo v pesek, v kangelico in v hiščo, da se sesuje. Ti zalokša, on pa zgrabi kangelico, te mahne z njo po glavi in zbeži. To je nasilje.

Njena pripoved je preprosta, jezik čist, zgodki, ki jih obnavlja, pa so mnogokrat navidezno drobni, v resnici pa marsikdaj globoko pretresljivi. Čeprav pisateljica v opisu travničnih dogodkov ne pretvaja in se ne poslužuje cenčnih efektov. Zgodbe je preprosto obudi in jih posreduje otroku.

Tak je zapis o židovskih otrocih, ki so jim pred smrtjo v plinski celici dali po en bonbon. Tako je pripoved o mladem študentu Tonetu, ki so ga kot talca z drugimi fanti ustrelili na Gorenskem.

V knjižici pa najdemo tudi vedrejšee drobce. To so na primer odlomki, ki govore o fantkovih prvih korakih, o novem modrem plaščku, copatih in beli mlečni štruci, ki jo je dobil fantek za rojstni dan in mu jo je poslala babica.

Vendar je tudi v teh vedrih dogodkih povsod čutili navzočnost teže, vojnega časa, pomanjkanje osnovnih življenjskih potrebščin in

sifikacijo in opise posameznih glasov in medsebojne razlike med glasovi, zlog, besede, stavek in približa fiziološko akustično fonetiko. Posameznim poglavjem ni kaj reči: zadosti so izčrpna in informativna. Besedilo ponazarja primerni shematski prikazi oziroma skice govornih organov in nastajanja glasov. Le-to kvaliteto knjige samo dviga!

Posebej pa bi želel poudariti važnost Dodatka v knjigi, v katerem avtor obravnava nego glasu in pri tem opozarja na lepoto govora za vse poklice, v katerih igra glas in govor važnejšo vlogo; poleg pevcev in gledaliških igralcev so to prosvetni delavci v šoli in izven nje, politiki, predavatelji, oficirji, vaditelji predvojaške vsvoje, fizikulturniki in končno vsi ljudje, ki imajo karakterske funkcije v družbi. Vsi navedeni smatrajo, da morajo imeti dober glas, ne store pa mnogo ali nič, da bi si glas tudi čuvali. Odtod razne oblike prehodne ali kronične hrupavosti, disfonije ali fonastenije ali celo izgube glasu, ki jih spremljajo najrazličnejše telesne ali duševne motnje, povezane s pretirano utrujenostjo. V šolski učno-vzgojni praksi lahko doživljamo dan za dnem take pojave tudi pri svojem delu. Pogosta utrujenost po intenzivnem pouku ima svoje korenine najčesteje v naših govornih organih, ki smo jih pretirano zaposlovali. Zato opozarjam na tale »Dodatek« v Omerzovi knjigi, da bi ga preštudiral v vseh zbornicah! V tem poglavju daje navodila o negi glasu glede na dihalne vaje, vaje za popuščanje mišične napetosti, vaje za postavljanje glasu in higijene glasu. Samo »mimogrede« bi omenil naše učilnice, v katerih imamo pouk v dveh, morda celo v treh izmenah, zvečer pa so v njih še različni seminarji ali predavanja. Kdaj jih pravzaprav prezračijo? In vendar morajo preživeti v takšnih prostorih i učenci i učiteljki dolge in dolge ure, ki so tem daljše, čim slabši je v njih zrak, v katerem kvarimo naše najobčutljivejše delovno orodje: govorila... In v tem smislu naj še enkrat opozorim na omenjen dodatek!

Takole bi zaključil: Veseli bomo vsake pedagoške publikacije, ki je izraz težen naših praktikov ali teoretikov, dokaz pridnosti in poštovanosti v naših — priznajmo — še vedno težkih delovnih pogojih in zaupanju in lepši prihodnosti! Tako so iskale in ustvarjale tudi naše prejšnje pedagoške generacije. S tega vidika pozdravljamo tudi prizadevanja tovariša Zdravka Omerze na področju logopedije, ki ji posveča svoje delo! Njegova Uporabna fonetika bo brez dvoma zarezala v našo pedagoško njivo močno brazdo!

Albin Podjavorskec

hrane, móro, ki je ležala nad ljudmi. Vso pisateljico pripoved pa preveča ena sama želja, ki je večkrat tudi direktno izpovedana: Da ne bi bilo nikoli več vojne.

Pisateljica zaključiti takole: — Ne izprašuj me več, kako je bilo, ko si bil majhen. Zapri oči, nasloni glavo na svojo ramo in povej, kaj si želiš za lahko noč?

— Rečeš žogo in rjavo čokolado, majhno kolo in veliko, rumeno pomarančo. In kaj si želiš ti, mama?

— Želim, da bi nikoli več ne bilo vojne, kot je bila takrat, ko si bil ti majhen.

Ker so otroku primerne in dobre knjige z motiviko NOB pri nas redke, lahko omenjeno knjižico samo toplotno pozdravimo, prepričana sem, da jo bodo manjši, pa tudi večji otroci radi prebrali, obenem pa bo koristila tudi vzgojnemu delu v šoli, saj bo pomagala plemeniti otrokova čustva in jih bo seznanjala z njim že neznanim svetom: narodnoosvobodilno vojno.

Milena Batič

Andrej Kenič

Ni še dolgo, ko smo premilili na zadnjo pot Andreja Keniča, upokojenega šolskega upravitelja z Rakeke.

Andrej Kenič se je rodil 1884 v Grobiščah pri Postojni kot sin revnih staršev. Po končani osnovni šoli je v težkih razmerah končal nižjo gimnazijo, 1904 pa ljubljansko učiteljskega. Andrej Kenič je učiteljeval 42 let med svojimi rojaki na Notranjskem. Nazadnje je bil upravitelj na Uncu pri Rakeku.

Leta 1942 ga je italijanska oblast odpustila iz službe, kasneje pa je bil kot neuklonljiv narodnjak interniran v padovskem taborišču. Potem, ko se je 1946 vrnil v Rakek, je bil upokojen.

Andrej Kenič je bil odlični pedagog in pevovodja, udeleževalec pa se je tudi izven šole kot sadjar, čebelar idr. Andrej Kenič nam bo ostal v spominu kot vzor idealnega in nesebičnega narodnega učitelja in kulturnega delavca.

Drago Kumer

Razpisi delovnih mest

Skupščina občine Celje razpisuje dodatno še naslednja delovna mesta:

Kmetijski izobraževalni center Celje — 1 vzgojitelj VZG, nekaj let prakse, samska soba; 1 učitelj za kmetijsko strojništvo P (diplomiran ing. agronomije s 3-letno prakso) ali PRU (kmetijski ing. s 3 leti prakse); 1 učitelj praktičnega pouka v vrtnarstvu, UPP (srednja kmetijska šola in 3 leta prakse ali nižja kmetijska šola in 5 let prakse), samska soba.

Kajuhov dom Celje — direktor doma, P z 10 let prakse.

Dom Dušana Finžgarja — direktor doma, P z 10 let prakse.

Osnovna šola Podlehnik razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

2 učitelja za razredni pouk, U; 1 učitelj za slovenščino, angleščino in srbohrvaščino, PRU; 1 učitelj za zgodovino in zemljepis, PRU; 1 učitelja za matematiko in fiziko PRU. Zagotovljeno je samsko stanovanje.

Podružnična šola Gruškovje — 1 učitelj za razredni pouk U. Zagotovljeno je samsko stanovanje in dodatek za težko službeno mesto (4000 dinarjev).

Osnovna šola Horjul pri Ljubljani razpisuje dodatno naslednje prosto delovno mesto:

Podružnična šola Brezje (pošta Dobrova pri Ljubljani) — 1 učitelj U, komfortno družinsko stanovanje, redne avtobusne zveze z Ljubljano.

POPRAVKI:

V razpisu delovnih mest za učno in vzgojno oseboje v letu 1983, ki je bil objavljen v 7. številki Prosvetnega delavca, so bili pomotoma izpuščeni naslednji razpisi:

Osnovna šola Martin Konšak Maribor, Prekmurska c. 67. — 1 učitelj za slovenščino, PRU; 1 učitelj za tehnični pouk, PRU; 1 učitelj za razredni pouk, U; stanovanj ni.

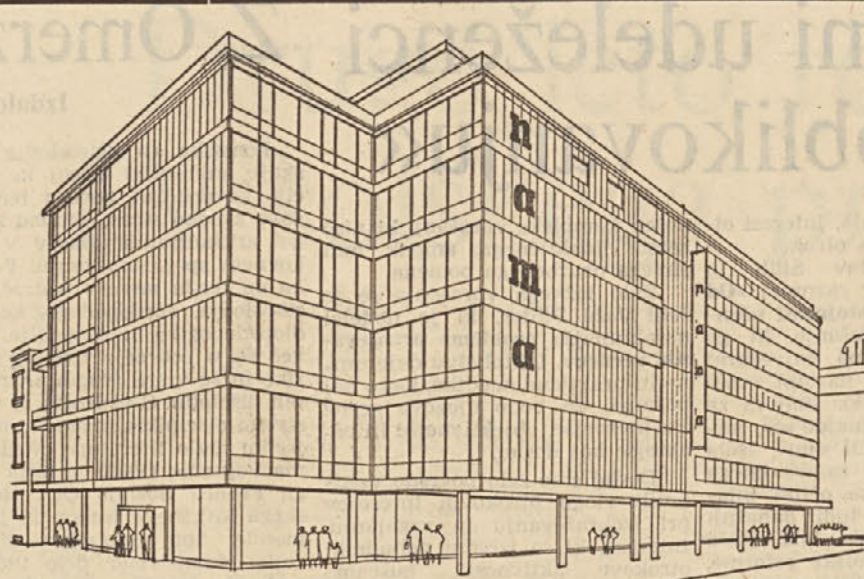
Občina KRŠKO:

Osnovna šola Gornji Leskovec, 1 ravnatelj, U ali PRU s strokovnim izpitom družinsko stanovanje in posebni dodatek; 3 učitelje, U. samske sobe in posebni dodatek.

Občina KOPER:

Posebna šola pri Mladinskem naravnem zdravilišču Debeli ritč pri Koprju razpisuje še: 6 prostih mest vzgojiteljev, VZG;

Ekonomsko-administrativni šolski center Koper razpisuje še delovno mesto 1 učitelja za slovenščino, P.

■ Obiščite novo trgovsko hišo

Veleblagovnice
nama
V LJUBLJANI
na Titovi cesti

V šestih etažah je kupcem na voljo preko 10.000 artiklov za osebno potrošnjo, za opremo stanovanj, za šport in rekreacijo itd.

Vse, kar potrebujete za sebe, za družino, za dom in gospodinjstvo, lahko kupite pod eno streho in po ugodnih cenah v največji in najmodernejši trgovski hiši v Ljubljani.

20-odstotni popust pri nakupu s tujo valuto. Obročno odplačevanje.

Dostava na dom.

Družabna in plesna vzgoja mladine

Razgovor s tovarišem Jenkom

Od 8. do 11. februarja je bilo nadaljevanje seminarja za pedagoške družabne in plesne vzgoje pri Pionirskem domu v Ljubljani. Bogat program seminarja in pa dejstvo, da si tečaji za družabno in plesno vzgojo mladine tako rekoč nepretrgoma sledijo, nas je pripeljalo do tega, da smo naprosili organizatorja seminarja in vodjo tečajev tovariša Jenka, naj bi nam odgovoril na nekaj vprašanj, ki zadevajo področje družabne in plesne vzgoje.

Da ne bi govorili samo ozko o oddelku za družabno in plesno vzgojo pri Pionirskem domu, vas prosimo, če nam lahko poveste kaj na splošno o prizadevanjih plesne kulture pri nas.

Od ustanovitve Amaterske plesne športne zveze in njene naslednice Plesne zveze Slovenije

je minilo že več kot 10 let. Med tem časom je bilo ustanovljenih nekaj plesnih klubov in organiziranih večje število tečajev. Morda bi kdo rekel, da je bilo vsega skupaj kar precej narejenega — toda glede na množičnost te vsestranske važne ljudske rekreacije pre malo. Če temu pristoječe želimo, da ne rečem naravnost potrebo mladine po plesu, lahko podčrtamo, da je bilo res pre malo narejenega.

Kje tiči vzrok, da se ples pušča ob strani, čeprav s svojo estetsko in dinamičnostjo gibov človeka plemeniti in sprošča — medtem ko za nekatere panoge fizikulture trošimo ogromne denarje?

Pred seboj imam Referat o prizadevanjih in nadaljnjem razvoju plesne vzgoje v Sloveniji s III. skupščine PZS in tudi Teze izkoriščanja prostega časa mladine okrajnega komiteja ZMS Ljubljana, dalje referat Pomen družabnega plesa za oblikovanje mladega človeka s posvetovanj CK ZKS v Celju in še mnoge druge zapisnike sej, sestankov itd. Moram reči — veliko besed, zelo lepih besed, temeljitih razprav, konstruktivnih sklepov. Vendar je od tega bilo zelo malo uresničenega, ne vem pa, ali zavoljo pomanjkanja prepričanja, da je ples dejansko del vzgoje mladega človeka, ali zavoljo pomanjkanja denarja. Mislim, da bo vsakega nekaj. Gotovo pa je, da bi prepričanje o nujni družabni in plesni vzgoji našlo pot do uresničitve zamisli — če bi to prepričanje bilo živo.

Kaj bi glede na sedanje želje mladine in potrebe naše družbe bilo — po vašem mnenju — nujno narediti na področju družabne in plesne vzgoje?

a) Uvesti v vseh šolah — od osnovne do srednje in strokovne — sistematično družabno-plesno vzgojo. Doslej je bilo na tem področju malo storjenega, deloma zaradi pomanjkanja za to potrebnih prostorov, deloma zaradi pomanjkanja strokovnega kadra. Seveda bi bilo treba pri vodstvih šol z dobrimi strokovnimi predavanji najprej vzbuditi zanimanje in utrditi prepričanje, da je družabna vzgoja del splošne vzgoje.

b) Osnovati v večjih industrijskih središčih stalne šole za družabno in plesno vzgojo. Tako bi zadostili željam mladine, istočasno pa bi njen prosti čas izpolnili s kulturno rekreacijo.

c) Omogočiti plesno vzgojo vsem bodočim učiteljem, predvsem pa pedagogom za telesno vzgojo. Tega doslej še ni bilo. Vrzel poskušajo deloma izpolniti Plesna zveza Slovenije s svojimi tečaji, deloma zavod Pionirski dom — oddelek za družabno

vzgojo, ki prireja posebne seminarje za pedagoge telesne vzgoje. Vendar je to le krpanje luknj — sistematična družabna in plesna vzgoja pedagogov pa še čakata uresničitve.

d) Osnovati mladinske in druge plesne klube, ki naj bi vodili celotno zabavno življenje svojega področja, ter jim dati tudi materialne možnosti, primerne prostore, da bodo lahko gojili estetski družabni ples in mu tako v življenju naših mladih ljudi dali mesto, ki mu pripada.

e) Prizadevat si, da postane ples kot najbolj množična oblika kulturno-zabavnega življenja in rekreacije last vseh družbenih organizacij. Tako bi polagoma premagali zastarelo miselnost, da je plesna zabava zgolj pridobitvena in ne kulturna, da ne more biti plesne zabave brez alkoholnih pijač in iz tega izviraajočih nemirov — ter visokih vstopnin. Prireditelji se zavedajo privlačnosti plesa in ga izkoriščajo v komercialne namene. Dogaaja se celo, da se maturantski plesi, brucovanja, športne zabave in podobno izrodijo v pijačevanje. Naše prizadevanje usmerimo v to, da bo vsaka plesna prireditev vedro družabno izživljanje z vmesnimi točkami kulturnega programa — brez divjstva in pijače, ki ples v resnici samo degradira.

f) In končno — izdelati načrt družabnega življenja za vsako občino ali mesto. V njem bi bilo potrebno upoštevati ne samo ples, ampak tudi druge oblike družabno-zabavnega življenja, kot so humoristični programi, koncerti in podobno.

Vse organizacije, ki prireajo zabavne in plesne prireditve, naj bi se povežale z lokalnimi kulturno - prosvetnimi društvi,

glasbenimi, baletnimi ali gledališkimi ustanovami ter skupaj z njimi sestavile program. Dokajšnjo vlogo ima tudi izbor plesnozabavnega orkestra, kajti glasba je tako rekoč tista, ki daje zabavi karakter kulturnosti ali razbrzdanosti.

Razgovor pripravila
Neža Maurer

13 tisoč knjig v pedagoški knjižnici

V pritličju republiškega Zavoda za napredek šolstva v Ljubljani na Poljanski cesti 28 je lepo urejena pedagoška knjižnica, v kateri je 13.000 knjižnih izvodov. Ustanovljena je bila l. 1955, kasneje pa so ji odstopili precej knjig tudi republiški sekretariat za šolstvo, republiški sekretariat za prosveto in kulturo in pedagoški center.

Poleg slovenskih in jugoslovanskih pedagoških in metodčnih knjig so v knjižnici tudi nemška in italijanska, pa tudi novejša angleška in francoska dela. Knjižnični katalog je urejen po sodobnem VDC sistemu. Razen knjig o drugih predmetih so v knjižnici še metodične knjige o glasbenem, likovnem in tehničnem pouku, pa tudi sodobni učbeniki za manjšinsko šolstvo.

Namen knjižnice je, da pomaga prosvetnim delavcem poglabljati strokovno znanje. Največ jo obiskujejo — poleg prosvetnih delavcev iz vse republike — učiteljski in študenti filozofske fakultete. Odprta je vsak dan od 8. do 11. ure. Knjige posojajo tudi na dom oziroma tja, kjer so prosvetni delavci zaposleni. Prosvetni delavci, ki se pripravljajo na strokovni izpit, dobe v knjižnici vso potrebno literaturo. Podrobne informacije dobite pri knjižničarki Ivanki Kavčičevi, knjižnični katalog pa si lahko ogledate pri vseh zavodih za prosvetno pedagoško službo.

S. Skočir

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA

je izdala v zbirki »Cicibanova knjižnica« štiri knjižice pesmi:

- Vera Albreht:
PUSTOV GOD, krt. 600 din
- France Filipič:
SREBRNA METLICA NAD GORO, krt. 600 din
- Črtomir Sinkovec:
POMLAD OB SOČI, krt. 600 din
- Janko Samec:
ČENČA MARINA, krt. 500 din

Štiri knjižice pesmi za otroke bodo dobrodošle vsem, ki imajo radi drobno otroško poezijo. Pesmi so šegave in igrive in primerne za mlade deklamatorje. Poleg tega so bogato opremljene s črno belimi ilustracijami.

Poleg domačih tekstov prinaša Cicibanova knjižnica tudi klasične in sodobne tekste iz svetovne mladinske književnosti.

Tako bodo izšle v maju:

- Carlo Collodi: **OSTRZEK**
- William Saroyan: **OČKA, TI SI NOR**
- William Saroyan: **MAMA, RADA TE IMAM**

Ostržek je vedno lepa in sveža knjiga za otroke vseh starosti.

Obe Saroyanovi knjigi sta pisani z večšo roko svetovnega pisatelja in razgrinjata bralcem očarljivo zgodbo rasti svojih dveh otrok.

Cankarjeva založba priporočila:

Osamu Dazai: VEČERNO SONCE

Pretrajljiva izpoved japonskega pisatelja. Roman je imel po vsem svetu velik uspeh. — Cena pl. 1600 din.

Jens Peter Jacobsen: MOGENS

V knjigi je zbrano celotno novelistično delo danskega pisatelja Jacobsena, subtilnega opisovalca človekove notranjosti in njegove problematike. — V platno vezana knjiga stane 1780 din.

Aristoteles: NIKOMAHOVA ETIKA

Odliččen Gantarjev prevod znanega antičnega filozofskega dela z uvodno študijo dr. Olofa Gigona — Cena: kart. 1700 din.

James Baldwin: DRUGIČ OGENJ

Baldwinova knjižica je postala takoj po izidu bestseller v Ameriki in bila prevedena v vse svetovne jezike. Nič čudnega, saj izredno zgoščeno in neposredno posreduje ponizanje in ogorčenje ameriških črncev ter njihovo trdno odločitev, da žive kot ljudje. — Cena kartonirani knjigi je 600 din.

Borut Zener: AKVARIJ

Zenerjeva knjiga, prvo delo te vrste pri nas, bo vsem, ki se zanimajo za akvarij in življenje v njem, razložila vse, kar je potrebno vedeti: od izdelave akvarija do vzdrževanja živih bitij v njem. — Cena v polplatno vezani knjigi je 2300 din.

Vlado Ribarič: ZEMLJA SE JE STRESLA

Kako in zakaj nastane potres? Kakšne so posledice? Je mogoče potres napovedati? Kako se pred potresom vedejo živali? Kaj pravi o potresih znanost? Na vsa ta in podobna vprašanja odgovarja knjiga našega znanega seizmologa. — Cena v polpl. vezani knjigi je 1800 din.

Vse te knjige dobite po vseh knjigarnah v Sloveniji ali pa jih naročite pri Cankarjevi založbi v Ljubljani.

Novi filmi

Posojamo naslednje nove poučne filme:

1191 **MEHKUŽCI — ADAPTACIJA** — barv., 200 m
Na svetu živi 70.000 mehkuzcev. Živali mehkega telesa, ki so najprej pravnejši za raziskovanje načela adaptacije. Po najnovejših izsledkih obstaja 6 razredov. Prikazuje predstavnike vseh razredov, hranjenje in razmnoževanje.

938 **GOBE** — barv., 170 m
Poznamo približno 100.000 vrst gob. To so rastline brez klorofila, ki se hranijo z drugimi organizmi; paraziti in saprofiti. Film prikazuje različne užitne in neuzitne gobe ter njihovo pomembnost v naravi.

45 **KAJ JE EKOLOGIJA** — barv., 120 m
Naloga ekologije je proučevanje odnosov med rastlinami in živalmi. Medsebojno uničevanje, parazitstvo in simbioza. Vrste biomov in eksperimenti.

1063 **KAJ JE PTICA?** — barvni, 180 m
Film prikazuje ptice v letu, na zemlji in v vodi. Evolucija ptice in njeni organi. Aerodinamičnost ptičjeje krila. Ptice ležejo jajčeca in gradijo gnezda. Hranjenje mladičev, vloga kljuna pri iskanju hrane in selitev ptic.

1545 **LJUDJE NA KOLESIH** — čb., 160 m
Film prikazuje masovno selitev delavcev, ki stoje z eno nogo na kolesku zemlje, z drugo pa v tovarni. Vsi ti večni potniki predstavljajo močan asimilacijski element vasi z mestom. Film je bil dvakrat nagrajen.

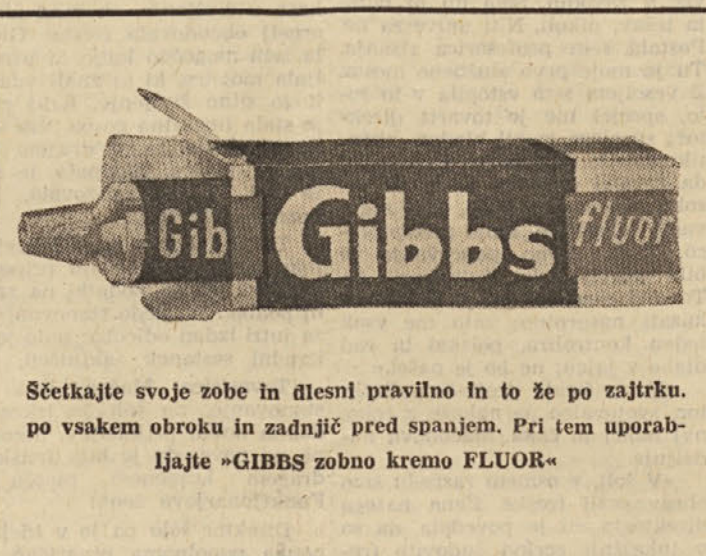
4 **MED OBLAKI** — čb., 120 m
Film prikazuje »pečalbarje« iz Crne Trave, ki gradijo visoke tovarniške dimnike. Visokovoltne delavcem se odpirajo na tch višinah nove perspektive in želje za boljšim življenjem.

1588 **IMENUJEM GA SVOBODA** — čb., 150 m
Mladinci, ki so nosili pozdrave maršalu Titu, pripovedujejo o vtisih srečanja z njim. Nastop mladine na stadionu CD JLA.

1587 **HOBOTNICA** — barv., 200 m
Film o nenavadni in nevarni prebivalci morja, njenem življenju in rastlinskem ter živalskem svetu, ki jo obdaja.

853 **MEDVEDKOVO POLETJE** — barv., 180 m
Najzanimivejše obdobje življenja mladiča, ki pod materinim nadzorom spozna svet okrog sebe in kmalu postane popolnoma samostojna, toda krvoločna zver.
Naročilnice pošljite na naslov: Sava film — posojevalnica, Ljubljana, Trubarjeva c. 23/c.

Sava film
Ljubljana

Ščetkajte svoje zobe in dlesni pravilno in to že po zajtrku. po vsakem obroku in zadnjič pred spanjem. Pri tem uporabljajte »GIBBS zobno kremo FLUOR«

RIM

● RAZSTAVA ELEKTRONIKE. Prijave do 15. maja.

TRST

● Organiziramo eno- in dvodnevne izlete na veliko mednarodno CVETLIČNO RAZSTAVO v znanem parku »MIRAMARE«.

VODSTVOM ŠOL

● Za šolsko mladino smo pripravili več majskih izletov po Sloveniji. Po želji organiziramo tudi druge izlete in zaključna maturantska potovanja. Posvetujte se z nami. Svetovali vam bomo najboljšje — najcenejše.

Prijave za izlete sprejemajo vse poslovalnice KOMPASA, kjer so na voljo tudi programi posameznih izletov.

Pomladna obleka ALMA
v vseh velikostih in dveh barvah —
samo 3800 dinarjev

PRODAJNI SERVIS
Modna hiša

LJUBLJANA · MARIBOR